

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu : 20 cèntims - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 2'50 pessetes trimestre

L'any 1931 marcarà una nova etapa en la història d'Espanya

SORTINT DEL 1930

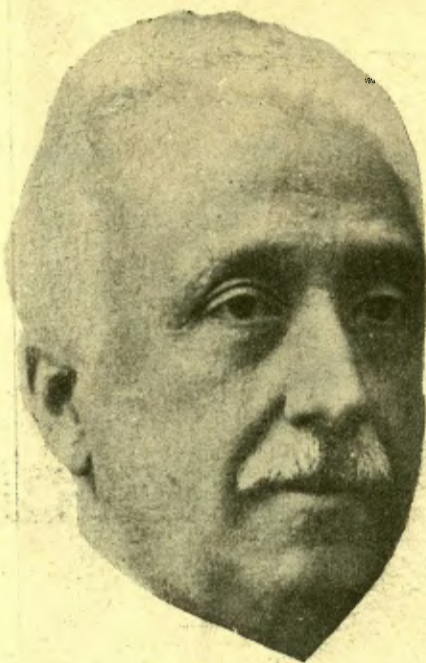
Resum de l'Anyada

La història, indubtablement, no tindrà més remei que inscriure l'any 1930 a les seves pàgines. I això per bastants conceptes. Començat amb la caiguda de Primo de Rivera, el dictador dels set darrers anys, acabat amb la revolució republicana del senyor Alcalá Zamora, ex-ministre de la corona, i transcorregut entre les evolucions del govern del general Berenguer, que vol preparar a corre-cuita unes eleccions, les quals sempre tendeixen a allunyar-se, l'any 1930 s'assembla molt, no direm a una fita, però sí a un graó de la vida nacional. I els esdeveniments que durant aquest any han tingut lloc, tan aviat sembla que és projectin una llum mútua, com que s'ombregin els uns als altres.

Examinem-los per ordre. Caigué Primo de Rivera. Al cap de set anys d'arbitrarietats poc sortoses, les lleis econòmiques, contra les quals no cabia censura prèvia ni repressió de cap mena, començaren a donar fe de vida en forma d'una baixa ostensible de la peseta; i el país, que amb una indiferència atònita s'havia deixat endogalar, i, que, probablement hauria portat la corda al coll tants anys com fos, ara s'agitava, impulsat pel terror d'una catàstrofe financera. I el dictador no hi podia res. La frase de Felip II, «no els havia enviat a lluitar amb els elements», havia de sonar entre les reflexions del general Primo de Rivera, que, en un accés de candor, s'havia imaginat salvar el país d'una manera casolana i un pensament miraculosa. No hi havia lluita possible contra la realitat dels fets. No es podia legislar contra la derivació fatal de la interdependència econòmica característica dels temps moderns. Allò que no podien fer els espanyols; convèncer el general que no havia de salvar-los, ho féu en pocs dies el món sencer, actuant la palanca econòmica d'una manera inconscient. Per això l'autor del cop d'Estat del 13 de setembre de 1923, al ple del seu optimisme, quan es veia més segur i més dominant que mai, va trobar-se que se li ensostrava la terra sota els peus i desapareixia per esco-

noble estava cordialment interessat en aquesta empresa i de si el procediment utilitzat era el que calia per a dur-la a terme. Però és innegable que la base del poder que es volia aixecar per a fer impossible el retorn de situacions polítiques d'opressió no era ni podia ésser d'altre que el poder directe del poble.

Es públic que el senyor Alcalá Zamora, en veure's detingut, no s'ha amagat de do-

Figures de l'any: el senyor Niceto Alcalá Zamora

nar el nom de tots els que integraven el moviment. I això no pas en un moviment de traïció, incompatible amb la posició lleial que ocupa; sinó per a demostrar fins a quin punt és seriós i respectable el moviment que ell capitaneja, vistes les persones que hi participen. Si aquesta convicció s'arrelés també a les altes esferes del govern, potser s'estalviarien moltes desgràcies i ruïnes donant per feta sense necessitat de revoltes perilloses i sotmetent-se en conseqüència a una transformació que tard o d'hora es farà inevitable.

Finalment, hi ha qui adopta una tercera posició; i creiem que és la del general Berenguer i la gent que el volten.

Els, abans de tot, es fixen en un fet: que la caiguda del general Primo de Rivera no fou deguda a un cop nacional, sinó a unes repercussions d'ordre internacional. De manera que, per bé que la dictadura fou eliminada, no n'estan pas les causes que van produir-la; i causa que ells atribuïxen a que el poble no sap organitzar-se en instruments de govern per a imposar d'una manera ordenada i normal la seva voluntat.

Cal, doncs, per primera providència, fer funcionar un ordre, sigui com sigui; els problemes d'ordre internacional que van determinar la caiguda de la peseta encara subsisteixen. Només podran resoldre's si la nació està constituïda d'una manera normal. Dit amb paraules més senzilles: cal constituir un parlament on es deliberi i on es puguin prendre les decisions, que, de moment, ens són necessàries. La peseta no tenia altre procediment d'estabilitzar-se més que en un parlament. Hi ha pressa, doncs, a arribar al parlament.

Quin dels dos sistemes té més probabilitats d'èxit? L'un és heroic, radical; l'altre moderat, immediat. Diríem que el segon és el que prevaldrà, si no fos que la història ens diu que no sempre les solucions més modestes són les més factibles. Tot depèn d'una temperatura passional molt difícil de precisar.

L'èxit del govern pot dependre del fet que pugui arribar ben aviat a celebrar les eleccions; ell s'hi encamina tan de pressa com pot. Per ara veiem que, malgrat el seu esforç, no pot córrer gaire. I en la velocitat d'aquesta cursa treballosa està tot el secret.

Passi el que passi, però, és bo que ens acostumem a no creure en miracles polítics; no caiguem en l'error del general Primo de Rivera. Dels tres personatges que hem glossat, ell és qui més s'equivocava. Quan vindrà una solució, no hi ha dubte que es dreçarà nous problemes i que res no s'adobará d'una manera fulminant. Tant si la solució arriba a ésser la invasió del poder pel poble com la continuació d'un Govern que vol substituir-lo per creure que el poble, com instrument de sobirania, és inepte, la feina a fer serà tan dura i tan penosa, que caldrà estar previnguts per no caure en la decepció de veure mancat un cop de teatre.

Aquesta és la única planeta que gosem fer per l'any nou, de passada que el desitgem benaurat per als nostres lectors estimadíssims.

De Dijous — a Dijous

EL MARISCAL JOFFRE

En escriure aquestes ratlles, sembla que s'hagi iniciat una lleugeríssima millora en l'estat del mariscal Joffre, encara que, mal-hauradament, aquesta petita treva no deixa gaire marge a l'esperança.

Durant aquests dies de la malaltia del vencedor del Marne, s'ha produït arreu del món un moviment de simpatia tan gran envers el malalt, que seria difícil trobar un antecedent que pugui comparar-s'hi.

No és solament la francofilia l'element determinant d'aquest acte d'assistència de milers d'homes al voltant del llit del moribund: la simpatia del malalt és potser la causa directa que ha fet germinar tantes simpaties.

Joffre és el ciutadà-soldat. Certament és un militar de carrera, un home que ha estat seixanta anys militar. Però fixeu-vos bé — i d'això tot el món se n'ha adonat, encara que molta gent no s'hagi detingut a pensar-hi — que aquest home que ha estat un dels gran capitans del nostre temps, l'home que en cert moment ha tingut a la mà la responsabilitat de l'esdevenidor de grans nacions, era, abans que militar, un ciutadà. De les diverses branques de la carrera militar, va seguir la que té més ofici i un aspecte més aviat tècnic que militar: la d'enginyer. I l'enginyer militar Josep Joffre no va fer mai política, ni abans de la guerra, quan ja era generalíssim de l'exèrcit, ni durant la guerra, ni després de la guerra. Va defensar la llei dels tres anys de servei, perquè creia que era necessària per a la defensa nacional. I un cop guanyada la batalla del Marne, se'n va anar a casa quan al govern va semblar-li bé, i ha tingut la discreció de deixar discutir la seva obra sense demanar la paraula. Ni ha fet política ni ha fet soroll, i el món encara és sensible a la delicadesa dels homes importants que saben complir el seu deure fent la menor quantitat possible d'estrepit.

Davant de les polèmiques que s'han suscitades sobre qüestions de l'alt comandament de la guerra, Joffre ha callat sempre, limitant-se a dir: «La història ens jutjarà a tots.»

Després de França, cap país el venerava com Catalunya. Era un català del Rosselló, i se sentia català. Durant la guerra i després de la guerra, els seus noies havien anat a visitar-lo a París i al Rosselló. Acabada la guerra, l'any 1920, ens tornava les visites presidint els Jocs Florals. Joffre era un home franc, un xic reservat, el tipus d'un bon home. Per la seva figura semblava més un viticultor o un pagès d'aquests que acuden als mercats de l'Alt Empordà que un militar. I, no obstant, el fill del boter de Ribesaltes havia d'ésser el generalíssim de l'exèrcit francès, l'home que havia de tenir la més alta responsabilitat en una guerra en la qual les principals nacions de l'Europa occidental es jugaven el seu esdevenidor.

En el moment en que el vencedor del Marne, el ciutadà-soldat, està potser al punt crític del trapàs, els catalans, que veiem en aquest català eminent l'home que va salvar d'un perill greu la nació i la cultura de les quals som fills, acompanyem el malalt amb la nostra simpatia i els vots més sincers.

MIRADOR INDISCRET

Tant diràs!

Diumenge passat tingueren lloc a Sitges uns actes d'homenatge a la reina de les modistes barcelonines i la seva cort d'honor.

En el sopar del Pavelló de Mar, Domènec de Bellmunt parlava de certs elements reaccionaris els quals s'imaginaven les festes de les modistes com una bacanal continua, etcètera, etc. L'orador insistí una i una altra vegada sobre la serietat i purèsa que traspuen els actes.

A Camps Margarit, home de món, no devia fer-li molta gràcia l'intens color blanc amb què es tenyia la festa en passar pels llavis d'En Bellmunt. I quan aquest deia que no era possible veure enlloc ni una engruna de mala intenció, Camps Margarit interrompé:

—La portem amagada!

Paraules de joventut

Amb Camps Margarit devien coincidir alguns dels comensals del banquet, especialment els joves. En brindar Josep Maria Lledó i Figueres, digué que ell solament podia parlar en nom de la joventut inexperta. Quan hagué acabat, algú proposà que en nom de la joventut experta parlés Miquel Utrillo (fill).

El nen Utrillo elogué el seu parlament dient:

—Allò de la joventut experta... cadascú fa el que pot!

Noies, no badeu!

Una de les esplèndides noies sitgetanes que seu a la presidència al costat de Josep Maria de Sagarra, li dispara una pregunta: —Escoltri, senyor Sagarra: vostè és solter o casat?

L'interpellat, naturalment, s'apressa a dir quin és el seu estat civil. A continuació, coaccionat per la torbadora bellesa de la veïna de taula, Sagarra declara que assisteix a les festes de les modistes per a veure si troba una noia que li faci peça. Aquestes manifestacions deuen causar sensació, car d'aquí endavant, quan el promès de la xicoteta relegat a l'altre extrem de taula li faci algun senyal afectuós, ella farà com aquella que no se'nadona.

Alcalde complet

No és solament Barcelona el municipi que s'honora amb un alcalde lluit i galant. La vila de Sitges té en la persona del seu batlle senyor Planas i Robert, un home el qual, a més de les ensenyas del càrrec, sap portar amb gràcia la barba grisa i les seves dots mundanes.

Diumenge a la nit, en el «Prado» i durant el ball de gala. Els organitzadors diuen al senyor Planas i Robert com els fóra agradable que dansés amb la reina de les modistes barcelonines. El senyor batlle assenteix de bon grat i ofereix el braç a la senyoreta Teresa Virgili. Llavors, creient fàcilment-li la cosa, els joves de la comissió li insinuen:

—Els músics tocaran el que vostè vulgui. Pots fer un pasdoble?

El senyor Planas i Robert, somrient:

—No, no... Jo ho ballo tot!

27 pessetes de pollastre

L'escultor Rebull parla del Nadal i de les inevitables derivacions pantagruèliques pròpies de la diada, a una colla d'amics.

—El que més em desespera—explica—és el fet que el pollastre de Nadal sigui una cosa tan sumament aprofitable. Dura una infinitat de dies que la família us el va administrant entremig de les filigranes culinàries més inesperades. I... francament, no em fa cap gràcia que em recordin continuament que t'has gastat vint-i-set pessetes pel pollastre!...

Fotogènic burlat

L'altre diumenge, a la tribuna del camp de l'«Europa», Busquets, el popular fotogènic barceloní, felix intèrpret d'uns quants films dels anomenats nacionals, mostrava a un grup d'amics unes proves cinema-fotogràfiques en les quals apareix cantant al costat d'una divinitat de senyoreta que no semblava pas escoltar-lo gaire embadalida.

A propòsit d'això, Busquets intentà fer-hi un comentari d'esprit, sense reeixir:

—Remarqueu quin cara d'ensopiment!

I un dels amics, molt amatent i donant-li un copet a l'espatlla:

—Decididament, la única que deu poder adoptar-se sentint-te cantar a tu.

A En Busquets, que confia anar aviat a Hollywood a fer sonar, la resposta va fer-li molt poca gràcia.

L'imminent llibre d'En Pla

...exposarà les teories filosòfiques i religioses de Francesc Pujols. Perquè Francesc Pujols s'ha empenyat, tal com sona, una religió amb tots els detalls: ni falta el ritual d'una nova missa i dels guarniments eclesiàstics dels futurs sacerdots.

«Aquesta religió—diu Pujols—no pot fallar. És la que fa millors tractes als seus adeptes: els suprimeix l'infern i és completament independent de la moral. No pot fallar de cap de les maneres.»

Les idees republicanes

d'En Pujols

MIRADOR ha publicat manta vegada les declaracions de republicanisme fetes de tant en tant per En Francesc Pujols, obligat a respondre als que li pregunten a quin partit pertany.

Vàrem publicar la resposta que va fer a aquell que, trobant-lo en un banquet republicà, el va felicitar perquè pertanyia a la República: «A ser monàrquic sempre hi som a temps», li va dir En Pujols.

També vam publicar que quan li van preguntar, un altre dia, si era monàrquic o republicà, va respondre: «Sóc republicà, però vaig i vinc.»

Ara podem publicar la resposta donada darrerament. En Pujols, després de la pregunta de consuetud, va dir: «Per ara republicà, més endavant veurem.»

I com que a algú això li va semblar que feia olor de monarquia, En Pujols el va tranquil·litzar dient-li: «Encara que m'arribés a veure monàrquic, no perdi l'esperança de veure'm tornar a la República.»

En el banquet, per cert celebrat contra la prohibició de les autoritats, que els amics d'En Joan Casanoves li van donar a Sant Sadurní d'Anoia, quan va tornar de l'exili, En Francesc Pujols, en un parlament fet al final de l'apat, després d'haver fet grans elogis de l'homenatjat, va dir:

—Jo, senyors, amb un home com el nostre Casanoves, aniré sempre a tot arreu. Si em diu: «A la República», aniré a la República... i si em diu: «A la Monarquia»... m'hi pensaré.

Francesc Pujols a Montserrat

D'ençà que En Francesc Pujols va decidir anar a passar l'estiu tot l'any a la torre que té a Martorell, va molt sovint a Montserrat.

De tots els llocs que heu visitat—ens deia Pujols—, Venècia i Montserrat són els que m'agraden més. A Venècia no hi vaig mai perquè ho tinc massa lluny, però a Montserrat ho tinc tan a prop, que aprofito totes les ocasions per anar-hi. Des del balcó del primer pis de casa veig la muntanya de Montserrat com si la tingués damunt de la calaixera. Hi vaig tan sovint com puc. Aquell ambient tan fresc i original, amb aquell olor de boix, m'atrau.

Després, segons els càlculs dels geòlegs—afegeix Francesc Pujols—, la muntanya de Montserrat d'aquí tres mil anys ja no existirà... De manera que és qüestió d'aprofitar-ho...

«La Favorita» de Guimerà

Ferien observar a En Francesc Pujols la semblança que Terra baixa de l'Angel Guimerà té amb «La Favorita», cèlebre obra de Donizetti. L'argument és el mateix. El conflicte, exacte. Només hi ha la diferència que si l'òpera passa entre reis i freres, l'obra d'En Guimerà passa entre pagesos i pastors. Es una Favorita en rústic, li diuen.

—Sí, bé, vaja—va dir En Pujols—. La Favorita rústicana.

Del temps del Niu Guerrer

Sens dubte fou el pessebre més bo que s'ha vist a Barcelona. Era tot ell format de persones de carn i ossos, gent coneguda i principal de Barcelona; i només cal dir que el nen Jesuets era... En Vilumara amb unes esplèndides patilles.

—La cuinera ha marxat i avui és la senyoreta la que fa el menjar. —Per un dia rai, no us morireu!

Els tres Reis d'Orient

L'APERITIU

Cada pare i mare que tinguin una mica de sentit religiós o poètic, en vigílies de Reis, parla als fills en un to semblant: —Es va escaure que la nit de Reis de l'any passat—diu el pare—, vaig arribar una mica tard a casa. En obrir el cancell ja vaig notar que havia d'empènyer molt la porta, i és que per la banda del jardí entraven els reis, i la seva glòria i resplendor omplien tot el pis i per això jo no

de mida natural treuen el cap per la fines-treta dels automòbils. A la tarda del dia dels Reis, l'encís del gran miracle està romput. L'aspecte utilitari de la diada també està romput: els nens, sobreexcitats per l'emoció, ja no fan bondat. Més de la meitat de les joguines ja són trencades. No obstant, espatllada i tot, cada joguina conserva encara una mica del prestigi que li dona el fet de procedir d'un basar celeste.

I per grans que us feu, per molt que envelliu, conserveu una visió personal de la història i la mitologia de la diada. Entre nosaltres l'home que millor sent l'encantament de l'Epifania és un vell de setanta set anys, el poeta, mestre en Gai Saber, Apelles Mestres. Potser no el comou l'aspecte religiós, però ningú com ell no cospa la pietat, la poesia i l'encís de la part legendària.

No és cap secret que l'artista ha arribat a col·leccionar sis mil adoracions. Les carteres on es conserva, degudament ordenada, aquesta col·lecció, única al món, fan un metre i mig d'alçada. Reduït gairebé a la ceguera, el poeta no pot contemplar la seva col·lecció, però la col·lecció augmenta amb un ritme igual. Mirant molt, quasi ensuamant el gravat, el dibuix o la fotografia, l'artista arriba a tenir una idea de la composició i per instint n'endeuina i precisa l'època. No podent explorar la col·lecció, ha de limitar-se a conservar en una cartera totes les adoracions que recull o li són ofertes durant l'any. A finals d'any, ajudat per la seva cambra, classifica les adquisicions i va col·locant-les a la cartera que correspon a cada gravat, segons l'època i l'escola artística.

Per arribar a reunir sis mil adoracions es necessita l'esperit col·leccionista d'Apelles Mestres. No obstant, l'artista no es fa il·lusions. Tornant d'un viatge a Itàlia, En Renart va dir-li que si l'encís la col·lecció i la començés de cap i de nou, sense admetre cap de les adoracions que ara té, arribaria a reunir tantes adoracions com volgués. El camp és immens, i durant els últims vuit o nou segles, sobretot durant els períodes gòtic i Renaixement, milers d'artistes van demostrar predilecció per aquest tema.

La col·lecció Apelles Mestres és obra de vint anys. L'origen de la col·lecció és degut a la necessitat de fer un peritatge artístic: l'entusiasme va venir després. Fa vint anys l'artista va adquirir una pintura sobre coure, que no fa més d'un pam d'alçada, en la qual hi ha una magnífica adoració dels Reis. Evidentment es tracta d'una obra de Rubens o del taller de Rubens. Desitjant comprovar-ho, Apelles Mestres va cercar totes les adoracions de Rubens i de la seva escola, i tot estudiant el cas va trobar-se que havia reunit un centenar d'adoracions. El tema va interessar-lo, i la col·lecció va començar a créixer. Aviat van barrejar-se les adoracions de pastors a les dels Reis, i la col·lecció va començar a omplir carteres. I ara, si voleu fer un obsequi a l'artista envieu-li qualsevol fotografia o qualsevol retall de diari on hi hagi una adoració, encara que es tracti d'una caricatura o d'un anunci d'una botiga de joguines amb un dibuix representant els tres Reis Màgics. L'original del magnífic dibuix de l'Apa publicat la setmana passada a la primera pàgina de MIRADOR ha passat ja a la col·lecció, i si l'Apa no li hagués ofert l'original, el col·leccionista s'hauria acontentat amb la reproducció.

Davant la col·lecció d'adoracions reunida per Apelles Mestres es pot estudiar tota la història de la pintura i escultura cristianes, amb l'avantatge que la monotonia del tema facilita la tasca. No hi ha cap tema de la història sagrada ni de la història profana tan sumptuosos com aquest. Des dels calvaris a l'embarcament de Citera, no trobareu cap assumpte tan poètic i tan decoratiu. La sumptuositat del tema fou el primer mòbil que decidí reunir aquesta col·lecció, però era natural que el col·leccionista en tregués tot el suc i estudis tota l'evolució iconogràfica. Apelles Mestres ha publicat dos estudis sobre les adoracions, el primer a *Hojas Selectas*, i el segon, el més complet, podeu trobar-lo al volum XI del *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*.

La història de l'adoració dels Reis només la conta l'evangeli de Sant Mateu. Diu que havent nascut Jesús, «uns Màgics vingueren d'Orient a Jerusalem». I preguntaren: «On és el rei dels jueus que ha nas-

cut? Perquè hem vist la seva estrella a l'Orient i venim a adorar-lo.» Herodes féu preguntar als sacerdots i escribes on havia de néixer el Crist, i li respongueren que estava escrit que naixeria a Betlem de Judà. «Lavors, Herodes, cridant en secret els Màgics, s'informà minuciosament del temps en què se'ls aparegué l'estrella.» Herodes va guiar els Màgics cap a Betlem dient-los que s'informessin bé de l'Infant i que quan l'hau-

Apelles Mestres. Heus ací, respon, un altre punt difícil de resoldre satisfactoriament. Durant catorze segles, els tres màgics convertits en reis han estat blancs. Però en un alt relleu de 1300 que es conserva al monestir d'Estrasburg hi ha dos episodis i en tots dos es veu un rei Negre de pura raça, «amb el nas arromangat, llavis abultats, cabell crespat i sense pèl a la barba». Apelles Mestres no coneix cap rei Negre més

Capitell de Sant Cugat del Vallès (Arxiu Mas)

podia entrar. Em vaig treure l'abric i el barret, vaig penjar el bastó i cuïta corrents vaig anar a rebre els Reis. La mamà ja s'havia llevat. Tu dormies com un soc. Els cavalls i els camells es van quedar al jardí i alguns van pujar fins a la galeria cavalcant un núvol, com els reis. Un elefant del rei Negre va entrar al trot fins aquí, al mig del menjador. Quan els patges el van poder aturar, l'elefant, que anava tot carregat d'automòbils, va aixafar amb la trompa aquell auto gros, que ja tens espatllat, i el va posar sobre aquesta taula. Arribaven els Reis. El blanc tenia una barba com de cotó fluix, el ros la tenia com de pèl de panotxa, i el negre, com que no porta barba, se li veia una cara lluenta com un xarol. Varen entrar a la teva cambra. El negre et va fer un petó, el ros et va acotxar i el blanc va posar la seva corona sobre el teu llit. D'encà que van entrar els Reis, la nena no va tossir més. Tots tres li van fer manyagues i li varen posar aquella nineta de goma a la mà.

—I no li varen portar més coses perquè és massa petita i encara no sap què són els Reis.

—Es clar. I llavors, en sortir de la cambra, varen anar a veure el pessebre. Dintre el portal de Betlem es va fer una claror daurada, es sentia una musiqueta de violons, el bou i la mula miraven amb uns ulls molt oberts i rodons, el pollastre que porta aquella dona que va cap al portal esvotalegava de tan content i van sortir uns flors molt petites al mig de la molsa. Quan els Reis se n'anaven, em pensava que la fressa de les capsos i del paper d'emboïcar joguines, que hi havia per terra, et despertaria. Els cavalls, els camells i els elefants que s'havien esperat al jardí es varen acabar tot el blat de moro i l'escarola que els havíem deixat a punt, però no van menjar-se la col·lecció de cactus, ni van trepitjar els rosers, ni van aixafar aquells quatre arbres que vam plantar l'any passat, el cirerer, la prunera, el presseguer i l'albercoquer. Una gran nuvolada blanca, molt resplendent, que s'havia posat sobre el jardí, esperava els Reis. I durant una bona estona vaig veure els caps de's tres Reis, els caps dels camells, les trompes dels elefants enlairades, i es veien passar tot d'àngels i tot d'estrelles tremolant.

—Que era obert el cel, papà?
—Es clar que devia ser obert.
—I es veia Nostre Senyor?
—No, això no. De tanta claror que hi havia al capdavant de tot no es veia res.

Durant vuit dies, a cada casa on hi ha nens viu una llegenda com aquesta. La vigília i la nit de Reis, la ciutat és un mercat de joguines, els pares i mares en van carregats i els cavalls de cartó i les nines

Retaula del Museu Episcopal de Tarragona (principis del segle xv) (Arxiu Mas)

guessin trobat li ho fessin saber, perquè ell també volia adorar-lo. «I heus ací que l'estrella que havien vist a l'Orient anava davant d'ells, fins que, en arribar, s'aturà on estava l'Infant, i entrant a la casa trobaren l'Infant amb Maria, sa mare. I prosternant-se l'adoraren, i oberts llurs tresors li oferiren or, encens i mirra. I haguda resposta en somnis que no tornessin a Herodes, se'n tornaren per altre camí.» Llavors va venir la degollació dels Innocents.

Aquesta és la única referència que tenim dels Reis. Els altres evangelistes no en fan esment.

Observi's, doncs, que no se sap quant eren, que només sabem que eren uns màgics. Del fet que oferissin tres presents se n'ha deduït que els màgics eren tres. La referència evangèlica no diu que fossin reis. La reialesa d'aquests màgics és simbòlica i té el seu origen en la profecia de David, segons la qual «els reis de Tarsis, de les illes d'Aràbia i de Saba, vindran a oferir-li dons». Però, segons Sant Jeroni—i segueix l'estudi d'Apelles Mestres—, «no eren reis, sinó homes aplicats al coneixement de les coses naturals.»

El *souvenir* més emocionant que ens resta de l'Epifania és l'estrella. Una tradició diu que l'astrònom i màgic Zarathustra havia anunciat que sota els primers successors de Cirus, a la regió més occidental de l'Àsia, naixeria un infant d'una verge pura destinat a canviar la faç del món. I avui, David Forbes i altres astrònoms han comprovat que l'estrella que va coincidir amb el naixement de Jesús i que van veure els màgics és el cometa de Halley. Es tenen antecedents del pas del cometa de l'any 625 abans de Jesucrist i la seva història va molt lligada amb grans esdeveniments històrics. Molts dels nostres lectors recordaran l'aparició del cometa de Halley l'any 1910 i l'al·larmà que hi havia en el període que la Terra havia de travessar la cua del cometa, un ròssec de 357,000 milles angleses de llargada.

De les catacumbes fins al segle v apareixen en les adoracions dos, tres o quatre reis i fins a sis, diu Apelles Mestres, segons l'espai de què disposa l'artista. Des del segle v se'n veuen només tres, nombre que degué decidir l'oferta de tres dons, l'or, l'encens i la mirra de que parla Sant Mateu.

Al segle vii, un anglès de tanta erudició com imaginació, que segons diu Apelles Mestres, va recollir els més preciosos estudis històrics i les més absurdes llegendes, el venerable Beda, converteix els màgics en reis, «descriu minuciosament els tres personatges com si els hagués vist i tractat, consignat llurs noms, edats, color de llurs rostres, vestits, sabates... tot ho anotà, sense deixar lloc al més petit dubte».

Quant als noms dels màgics, o reis, sofriren, diu Apelles Mestres, moltes transformacions, però, finalment, Kasper, Jaspas, Hesper, es converteix en Gaspar; Malcus, Melchior, en Melcior; Balcisar, Baldasar i Walthausen, en Baltasar.

I passem a la història del rei Negre. Quan i com nasqué el rei Negre?—és pregunta

antic. Mig segle més tard apareix un rei Negre en una pilastra de la catedral de Wurtzburg. Des de llavors els artistes comencen a ennegrir el rostre d'un dels tres Reis, i a finals del segle xv és ja de rubrica que hi hagi en les epifanies un rei negre. Aquest rei, que tant servei ens fa perquè les criatures facin bondat, va ésser, diu Apelles Mestres, objecte de predilecció

Capitell de la catedral de Tarragona (Arxiu Mas)

dels artistes. El presentaven com un home molt poc seriós, vestit sempre a la última moda com un jove elegant, i mentre els altres dos Reis, generalment, adoren agenollats, «molts cops de drete grapes», el rei Negre sempre s'està drete exhibint les seves línies apolínees.

Insensiblement, els Reis es van convertint en opulents burgraves, margraves i landgraves, solemnement vestits i desfilar per paisatges amb castells senyorials. La cova del naixement es converteix en un palau o en imponent ruïna romana. Tintoretto, el Veronès i Rubens fan desaparèixer l'element rústic i situen l'escena en «superbs palaus que omplen de grans senyors, guerrers, patges, soldats, cavalls i gossos». La gran època de la pintura espanyola és una excepció. «El Greco, Murillo i Ribera pinten adoracions de pastors—pastors pobres, tristos i miserables—, però cap de Reis. Zurbarán i Velázquez en pinten solament una cadascú; però, quina pobresa!»

Modernament es pinten adoracions de tres menes: tradicionals, erudites i naturalistes. Apelles Mestres acaba així el seu estudi: «El curios és que d'aquests tres Reis que no han estat Reis, ni han estat tres, a la catedral de Colònia us en mostren les calaveres, amb corones i tot.»

MANUEL BRUNET

«Mirador» nocturn. —Avui que és Cap d'Any, en lloc de parlar dels emperadors i els papes que es dedicaven a fabricar calendaris i a tallar i dividir el temps com una sindria caòtica i estrellada, en lloc de parlar de Sant Silvestre amb la seva tiara de planetes i anant a coll i be del gall dindi de l'eternitat, permeteu-me que parli una mica de nosaltres, vull dir dels que fem MIRADOR.

Una vegada Manuel Brunet em deia que si tiraven un parell de bombes a l'Ateneu Barcelonès, desapareixerien les tres quartes parts de la literatura catalana i del periodisme barceloní, i això és una gran veritat. Perquè s'ha de saber i entendre que en aquesta biblioteca de l'Ateneu, no excessivament confortable, tacada de tinta i de glòria, amb uns fulles de palmera que et freguen el nas de dia, i uns pàmpons de vidre verd que et freguen el nas de nit, s'hi han escrit la majoria de drames, novel·les, contes, articles i reportatges que nosaltres posem al mercat i a la circulació diària, amb més bona voluntat que fortuna. Si ens tanquessin l'Ateneu, molts no sabríem escriure; necessitem precisament aquesta mica de llana negra dels pupitres i aquesta estiba de llibres que demanen al bibliotecari per fer bonic, però que no ens decidim a llegir mai. Necessitem la mandra de l'un i de l'altre que de seguida es converteix en impertinència, i que ve a interrompre el treball de la nostra ploma i que té tots els aires d'un diàleg subterrani, però que de fet ens suggereix un adjectiu, o ens porta una idea, com un pinyó encuscat, a la punta de la llengua. Necessitem tot això, i necessitem que el cafeter Ramon Batalla ens vingui a explicar un crim o un remei per la diabetis, en el precís moment en què estàvem a punt d'atrapar un consonant difícil o en què se'n acudia un mot agre i feliç contra un significat element reaccionari de la població.

Aclarida la necessitat de l'Ateneu, no seria cap imbecilitat afirmar que sense l'Ateneu no hi hauria MIRADOR. Perquè la part més important del nostre setmanari es crea els diumenges des de les dotze de la nit fins a les quatre de la matinada a la biblioteca de l'Ateneu; es pot dir que en les hores citades nosaltres som els amos del local, i trequem la disciplina rígida; i fins alguna nit compareix Rafel Moragues, dit Moraguetes, vestit de bruixot i cantant trosos molt importants d'òpera italiana, que acaben d'aclarir-nos les idees. En aquests moments els elements bàsics de MIRADOR es deshumanitzen i es converteixen en una mena de rata-pinyades angelicals i laborioses que van enganxant mosquits de lletra negra sobre les fulles de paper, i de tant en tant amb la febre del treball se'ls acaba la tinta, i van a l'ampolla de «Waterman's» a carregar l'estilogràfica de mosquits.

Manuel Brunet, director del nostre setmanari, quan està tip de seure pels balançins i de fer rodar la Teologia com una mena de sabó blanquíssim per dins del gran safareig de les anècdotes diàries, se'n va a un recó i es posa a escriure com un condemnat a galeres; entre les ulleres, el fum i els cabells esperitats escriu les coses de més compromís de la revista, i fa aquests articles de fons sense firma que han produït tant efecte. Ara tenim entre nosaltres Ignasi Armengou, que se'n va a Màdrid i s'ha passat moltes setmanes sense treballar, però com a càstig Manuel Brunet li lliga al seu costat amb un collar de punxes i una gran cadena al coll i li fa escriure dijous blancs i dijous negres i dijous de tota mena.

Màrius Gifreda, que és d'una mandra imperial, i que té a càrrec seu tot el que fa referència a les arts, es passa tres hores i mitja per escriure una dotzena de ratlles. Somriu damunt del paper com una pantera que ha acabat la gana i s'entreté passant les ungles sobre l'esquena d'un llargadaix t'mid. Màrius Gifreda escriu amb unes lletres altes i grosses plenes de pompa, com aquelles lletres que escriviën les senyores del Gran Segle sempre que es trobaven en estat interessant.

Just Cabot es dedica a insultar-nos a tots una mica i a fer-nos pessigolles a la moral com una gran llagosta de rostoll amb ulleres i corbata, però sense armilla, que se't clavà al clatell. Just Cabot és el que dona més rendiment de tots, i produeix original d'impremta amb la precisió i la rapidesa d'una màquina calculadora.

Victor Hurtado es enceta i estripant quadrilles i mastegant idees genials en estat embriornari; de tant en tant agafa el barret i l'abric per anar-se'n, però torna seure al costat d'en Brunet com si hagués de confessar-se d'un crim meravellós.

Rosend Llates es va escurant el coll i va i ve d'una taula a l'altra, amb una dotzena de llibres a l'esquena; ara es dedica a escorcollar les obres dels capellans del xvii francès, i fins sap de memòria mig sermó de Massillon. Cansat d'edicions de 1847 i de 1872, es deixa caure en una cadira i escriu quatre versos o un article amb unes ratlles ondulant com serpetes d'aigua.

Jo em dedico a xerrar i a destorbar els altres i quan ja em cau la cara de vergonya escric aquests aperitius tronadets, que serveixen per distreure les senyores d'una certa edat, una mica desencisades de les barbes dels caputxins.

Altres elements del MIRADOR es dediquen a escriure indiscrecions o a examinar-se les dents en el mirall del lavabo, però no cito els noms perquè no hi tinc tanta confiança. Aquests que cito avui, primer dia de l'any, i que procuro treure'ls els drapats al sol, i de passada descobrir el com i el què del nostre setmanari, ja sé que no s'ofendran, perquè hi ha molta amistat i fins és possible que aquest escrit meu els faci una certa gràcia.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES I PRESSUPOSTOS GRATIS

ESPECIALITAT EN LA MIDA

Jaume I, 11 Telèf. 11655

L'urbanisme anàrquic

L'Ajuntament de Barcelona es preocupa per fi de fundar un organisme municipal que curi de l'urbanisme, tan desatès a casa nostra. Aquest organisme, que de molts anys ha deu existir a tots els municipis d'importància i a molts municipis secundaris d'arreu del món, a Barcelona deuria atendre el mateix els problemes centrals o cabdals de l'urbanisme que la polseguera de petites i minúscules infraccions de les ordenances municipals, del dret de gentes i de la decència perpetrades a des-

ve, doncs, a demanar-me que per la meua ploma sigui denunciat un cas alevós i flagrant d'anti-urbanisme, cas interessantíssim que cal indispensablement fer públic a tota pressa; ço que molt de bon grat faig.

El carrer de la Creu Coberta, avui dia anomenat Avinguda Milans del Bosch, però que s'ha d'anomenar Avinguda Frederic Mistral, és un dels més bells i útils passeigs de la ciutat nova. Es útil amb el ben entès que no s'aturi allí on l'actual esbojarrada urbanització l'ha aturat. Pel pla adjunt es

Mirant a fora •

I van sis...

La vida política de la U. R. S. S. dona sorpreses. Les crisis ministerials esclaten tot d'un dia, sense que se'n sapiga mai gran cosa. Un dia, se sap que tal és suspecte, que tal altre s'ha desiat de la dimissió general... El comunista herètic és eliminat ràpidament. Ara ha tocat el torn a Rykov, president del Consell de Comissaris del Poble i president del Consell del Treball i de la Defensa. De moment, té un mes de festa, expirat el qual serà retirat definitivament. Aquesta eliminació prova l'omnipotència de Stalin, el dictador que ja ha liquidat sis membres eminents del «Politbureau» tal com estava constituït a la mort de Lenin: Zinoviev, Kamenev, Trotski, Bukharin, Tomski, Rykov... A qui toca, ara?

La calma regna a Varsòvia

La nova Cambra polonesa ellsisteix. En un sol dia, el 16 de desembre, ha expedit la primera i darrera sessió ordinària de fi d'any. El govern hi presentà tot de projectes de llei, que foren ràpidament aprovats. Un d'ells estipula que, d'ara endavant, caldran trenta firmes, i no quinze, com calien fins ara, perquè una interpellació abasti l'honor d'ésser discutida. A més a més, el mariscal Semy té el dret de suprimir del diari oficial els discursos que no siguin conformes al jurament de lleialtat que tot diputat ha hagut de prestar.

Churchill Junior

El jove Randolph Churchill, fill de Winston, ha donat una sèrie de conferències nacionals, als Estats Units.

Randolph Churchill és bell com Byron i practica l'atzagaïada. El títol d'una de les seves conferències era: El que jo faria si fos dictador del món.

Definí Mac Donald i els seus col·legues com una banda de xarlatans polítics; Baldwin, com a «dotat de totes les qualitats d'un bon pàding: feixuc, compacte i gras», etcètera.

Segons la premsa, tant les conferències com l'apollini conferenciant han tingut un gran èxit, sobretot entre les senyores de certa edat.

El gabinet Brüning

Georges Bernhard, ex-diputat demòcrata del Reichstag, ex-redactor-cap de la Vossische Zeitung, és un dels periodistes republicans de més autoritat al seu país. Heus ací com descriu, en llenguatge figurat, el gabinet Brüning:

«Imagineu-vos un vaixell que navega de nit entre roques. El capità, sacsejat per la tempesta, resta al lloc de comandament. No té confiança en la tripulació. Oficials i mariners, en reciprocitat, no en tenen en ell. Uns li reprotxen manca d'energia i de decisió i demanen que passi el comandament a un dels oficials, fogós i temerari. Però una part de la tripulació és més raonable: crítica el capità, però comprèn que qualsevol canvi en el comandament de la nau, en plena tempesta, comportaria el naufragi. Una altra part, encara, resta fidel per esperit de disciplina.

«Mentre el vaixell voga, batut per les onades, uns pirates corren per les roques amb llanternes enceses, intentant induir en error el capità i fer-li estavellar la nau contra les roques. Ja es freqüen les mans pensant en el botí que podran recollir.

«Ja heu endevinat que el capità és Brüning, que la tripulació està composta de dretes, socialistes i centre, i que els pirates són els racistes.»

Folklore antifeixista

Heus ací una altra historieta popular entre els exiliats italians.

«El perfecte italià—ha dit un ministre—ha d'ésser feixista, intel·ligent i honrat.» Però com que la perfecció és impossible en aquest món, si és feixista i intel·ligent, no és honrat; si és honrat i feixista, no és intel·ligent; si és intel·ligent i honrat, no és feixista.

L'home numerat

A fi d'estendarditzar la nomenclatura de les malalties i que un mateix estat morbida sigui etiquetat de la mateixa manera en tot el país, l'Acadèmia de Medicina de Nova York ha reunit una conferència nacional, en la qual s'ha establert la numeració de les malalties i dels òrgans del cos. Així, diuen, serà evitada tota confusió.

Són de prevenir unes «escenes de la vida futura» que Duhamel no ha imaginat, per l'estil d'aquesta:

—Què tal? Què fa el vostre 758?
—Ja n'estic bé, però ara tinc un 45 al 612 i se m'ha inflat una mica el 317.

Europa.—Aquest any, el Pare Noel em porta el mateix de sempre!
(Notenkraker, Amsterdam).

Madrid - Barcelona

El nostre país té encara per a la curiositat del periodista i del viatger prou aspectes inèdits per a permetre-li l'ocasió de descobrir-nos. És un país desconegut, i, per tant, de grans possibilitats turístiques.

Moltes vegades, però, hem de lamentar que les informacions que es publiquen en els periòdics estrangers obeeixin més a una idea apriorística i fantàstica de les nostres coses, que no pas al propòsit lleial de captar la realitat. Al periodisme se li han de tolerar moltes llicències. Altres vegades, però, hem de reconèixer que els periodistes que vénen de fora s'encaren amb aquesta realitat i ens revelen matisos i contrastos que nosaltres mateixos tardaríem a descobrir.

Ara li ha tocat el torn a Jacques Marsillac, enviat especial de Le Journal. Ha passat per Madrid i ha escrit que aquesta ciutat era com «una vella dama casada amb un banquer germano-americà, la riquesa de la qual, una mica pesada, no li ha fet pas perdre la seva noblesa de capital». I fent una comparació, ha afegit que «Barcelona era més viva i més moderna, i que donava la impressió de l'alegre treball que enriqueix».

La visió potser no és ben completa, però tampoc és inexacta. Madrid, fins fa uns vint-i-cinc anys, era una vella dama noble passada de moda. Una dama plena de distinció i de grandesa austera perfilada en el fons nítid del cel de Castella i voltada de la solitud grisa de la plana, a penes transida a per freres i mendicants. Madrid, però, en aquests darrers temps ha rebut un gran impuls i d'una manera sobtada, damunt de la base sòlida i egrègia de Felip V i Carles III i damunt de la resignada sordidesa dels seus barris populars, els banquers del Nord i la munificència de l'Estat han anat bastint una ciutat nova, d'acord amb els canons arquitectònics del moment. El salt ha estat considerable. Entre la ciutat vella i la ciutat nova no hi ha hagut aquells punts de transició que calien per endolcir el contrast. Per això la dama vella i noble del barri de Palau fa una parella desigual anant del braç del banquer de la «Gran Via», americanitzat i amb tot l'aire de parvenu. La «Gran Via» representa pròpiament el gest innovador de Madrid. Un gest que no ha pas pogut realitzar sense esforç, sinó lluitant amb la resistència dels elements tradicionals, per això la «Gran Via» és un gest forçat. Les institucions i confraries que tenen la missió històrica d'evitar que els prin-

cipis de la raó prenguin massa ales, van oposar els seus interessos als dels ciutadans, i amb uns immobles sense cap prestigi van barrar el pas a la gran avinguda i li han fet donar unes voltes completament il·lògiques. Això vol dir que la vella dama severa domina el seu company, el «bussinesman» ostentós.

Malgrat aquestes contradiccions, la Gran Via madrilenya té una decoració completament americanitzada. Gratacels, cinemes monumentals, grans magatzems, anuncis lluminosos, interminables fileres d'automòbils, tot contribueix a donar un ambient exòtic a la gran artèria urbana. Un ambient que no deixa d'influir en la moral d'una generació d'oficinistes i mecànics amb tendències a l'esperot, al jazz-band i a l'aire del Guadarrama i que acabarà escanyant les fonts més pures del castissisme popular.

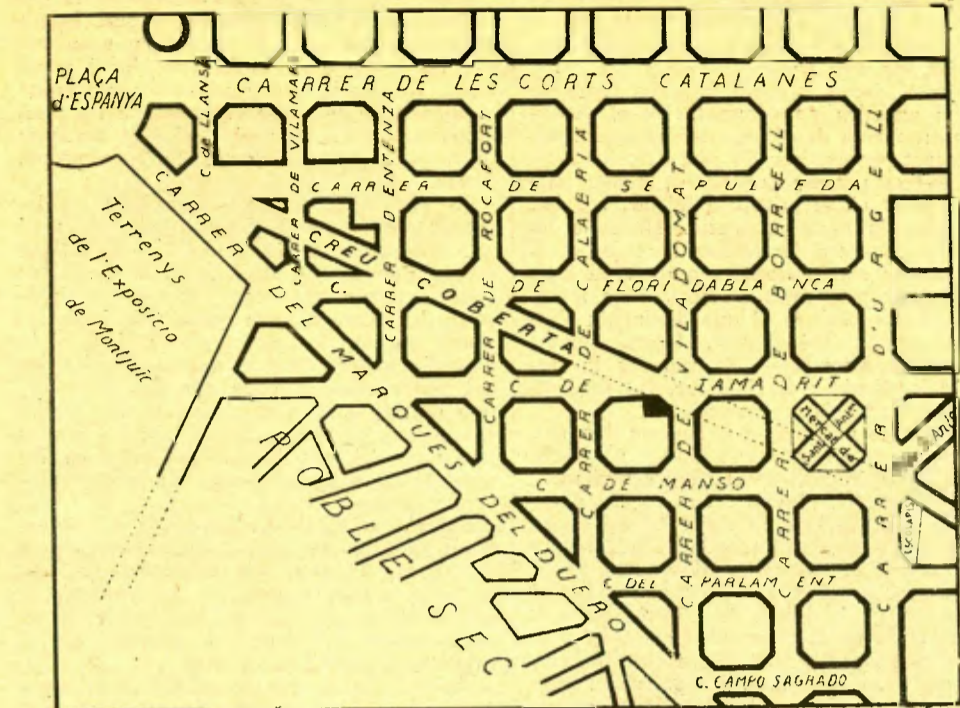
Al català que fa molt de temps que no ha vist Madrid i que ha fet massa cas de determinades informacions depreciatòries, aquesta «Gran Via» espectacular el sorprèn com un fenomen de vitalitat amb el qual no comptava. El barceloní, particularment, no pot abstenir-se de fer comparacions, que naturalment sempre han de resultar superfcials, per tal com es basen en coses externes.

La mateixa cosa li passa al madrileny que ve a Barcelona. Tot seguit queda impressionat per l'espectacle de la nostra ciutat moderna. A totes les altres coses, que sempre són de millor qualitat i d'un mèrit inalterable, no els dona gaire importància.

No obstant, als madrilenys i als barcelonins que tenen per les seves ciutats un afecte íntim i intel·ligent, el que més els interessa no són precisament aquests escenaris de ciment armat que pot improvisar un grup capitalista qualsevol, sinó aquella gràcia recòndita i incomparable que els anys han donat a les ciutats.

De totes maneres entenem que tant Madrid com Barcelona localitzen massa en la seva il·lusió urbanitzadora i modernitzant les seves ambicions dignes de grans metròpolis, les quals queden mal parades dintre d'uns nuclis congestionats. La gran missió de Madrid hauria d'ésser reduir cada dia més l'estepa que el volta, i la gran missió de Barcelona hauria d'ésser la d'acabar d'una manera dictatorial amb l'urbanisme anàrquic de les ciutats catalanes. D'aquesta manera l'orgull de la capitalitat seria més legítim que no pas ara.

I. ARMENGOU

dir i sense interrupció pels barcelonins més bàrbars, i que ho són amb ingenuïtat.

En aquest punt del meu soliloqui, un desconegut truca providencialment a la meua porta bo i portant als braços un bon tema urbanista. És un jove eixerit i parlador de bona mena: és un barceloní de socarral, un enamorat de la ciutat. Ell va i ve per tots els quatre cantons de la metròpolis cada dia més vasta i exigent, i s'adona més que el comú dels ciutadans de les malifetes del nostre precari urbanisme; se n'escandalitza i se n'irrita sense remissió, i per tant voldria intervenir en la contesta urbanista que alguns barcelonins del gènere plomífer temim plantejar d'any a any. Però aquest xarant barceloní que ara ha trucat a la meua porta no té costum d'escriure pel públic i no gosa, per tant, agafar en tal avinentesa la ploma del periodista. El meu comunicant

veu ben bé que la Creu Coberta ha d'acabar en la plaqueta que forma, davant del mercat de Sant Antoni, l'encreuament dels carrers d'Urgell, Sant Antoni Abat, Manso i Rondes de Sant Pau i de Sant Antoni. En aquest encreuament és de tota necessitat la creació d'una gran plaça, ço que no seria molt difícil perquè les cases que els Ajuntaments anteriors han deixat edificar imprudentment en aquests llocs són finques de poc preu.

Si no es prolonga fins al límit sudit l'avinguda de la Creu Coberta, no sabem pas per què serveix aquest passeig embotellat, avui dia gairebé desert d'edificacions i de viants a causa d'aquest embotellament. Cal advertir que si les finques que caldria expropriar per a la creació de la sudita plaça de Sant Antoni són de poc preu, menys valuoses són encara els terrenys que caldria expropriar i les edificacions que caldria demolar per tal de completar l'avinguda de la Creu Coberta, la qual hauria de comunicar directament la Plaça d'Espanya amb la imaginària Plaça de Sant Antoni. En aquesta zona d'expropiació, els immobles són escassos i més roïns que enfrent del mercat: hi abunden els solars vagarosos, les barraques i hangars agitantats.

En un d'aquests solars, en el lloc que indica la taca negra del pla (i això és el més greu d'aquest afer de la Creu Coberta del senyor Milans del Bosch), justament dintre el traçat de la prolongació del Passeig de Frederic Mistral, el nostre Ajuntament autoritza ara una nova edificació, una casa de set pisos de construcció òptima, els fonaments de la qual ja estan posats, edifici que després d'estar llest caldrà expropriar a un preu oneros.

Aquest fet és tan ostensivament perjudicial per a la ciutat, que hom arriba a dubtar que els arquitectes municipals no se n'hagin adonat: hom està temptat de creure, en conseqüència, que aquest edifici i tots els que anteriorment s'han deixat construir sobre el traçat de l'avinguda de Mistral tenen la seva raó d'ésser i que fins és més convenient deixar-los construir i expropriar-los a l'hora de prolongar l'avinguda, que no pas impedir aquestes edificacions i obrir sense entrebancs el Passeig de Mistral fins a la Plaça de Sant Antoni. Però això costa tant de creure, que no serà tal vegada impertinent de demanar als tècnics, o a qui de dret, com ho pot demanar el més humil dels ciutadans que dia per altre paguen cèdules, impostos d'inquilinat i altres factures del fisc, de demanar, dic, la raó d'aquestes edificacions tan poc edificants.

Altrement haurem d'atorgar raó a aquells derrotistes que rondin en aquesta terra és inguariblement anàrquica i salvatge, i si ho és ja a partir de les classes directores i de les forces vives, la vivor de les quals posa pell de gallina.

JOAN SACS

ENTONA EL COS PER A LES NITS FREDES

NUTRITIU AROMATIC DELICAT

Després del teatre, prengui

Fontbernat Sastre

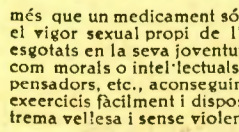
CUCURULLA, 2, 1.º

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastenia, impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perduda de memòria, vertigens, fatiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Soivré,

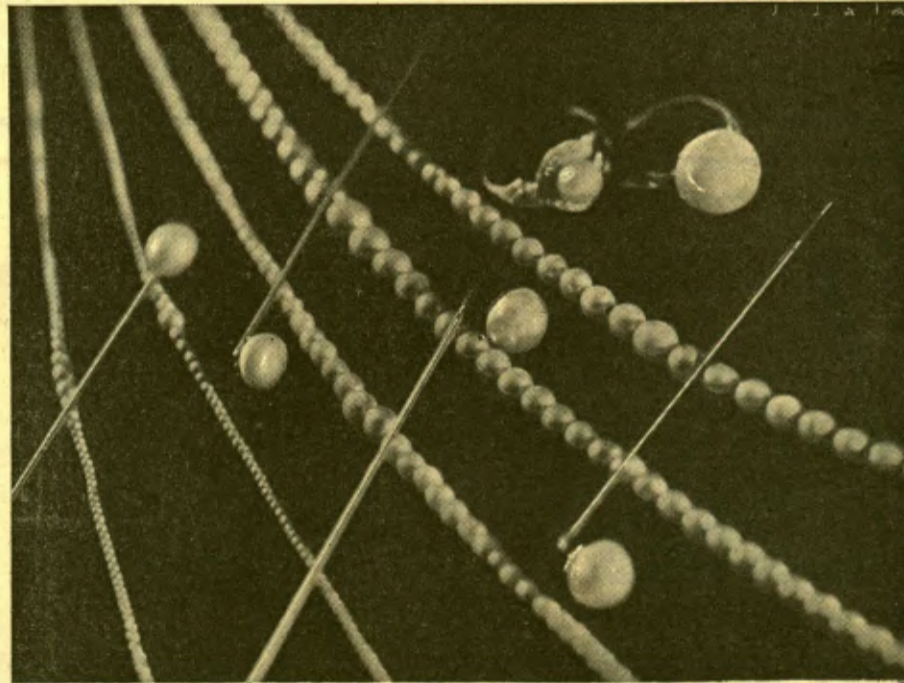

més que un medicament són un element essencial del cervell, medula i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme. amb energies pròpies de la joventut.

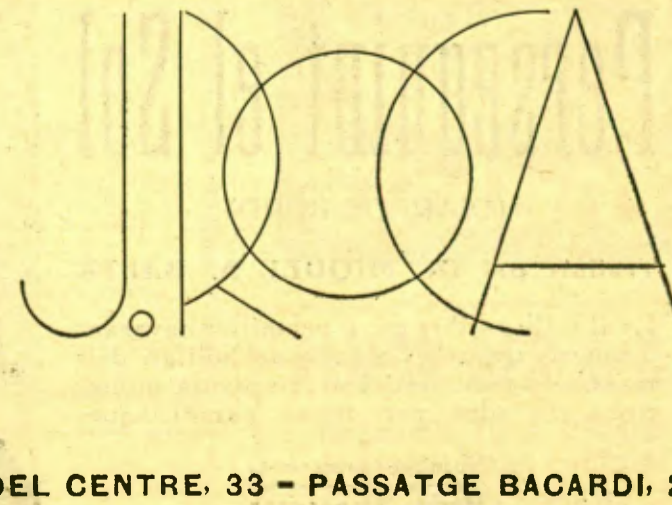
Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 5'50 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA. — Dirigint-se i trametent o's ptes. en segells de correu per al franquèig a Oficines Laboratorio Sòhatarq, carrer del Ter 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

L JOIER DE MODA

L RAMBLA DEL CENTRE, 33 - PASSATGE BACARDI, 2

RESTAURANT I VENDA DE PEIX, OSTRES MARISC

BON TEMPS

7, QUINTANA, 7. - TELEF. 16102
Entre carrers Ferràn i Boqueria

La ciutat i la literarura

L'objecte, com a element de l'obra d'art, ha passat per les més diverses alternatives. Des de les teories tendint a fer de l'art una còpia servil de la realitat, fins als sistemes que pugnen per a l'eliminació absoluta de l'objecte en l'obra artística, s'estén tota una gamma d'opinions, les quals han estat contraposades en totes les èpoques i sota les denominacions més variades.

La discussió sobre aquest punt és, ha estat i serà inacabable. La complica el fet que els genis no s'avenen a classificacions i salten per damunt de tota mena d'encasellats. Potser en aquest cas com en molts d'altres la raó resideixi en el terme mitjà: si les produccions literàries, pictòriques, etc., concebudes sense altra ambició que la d'arribar a copiar fidelment la realitat, són obres mancades, a la mercè de tots els embats del temps i de les modes; les elucubracions de tants pretesos artistes, partidaris decidits de l'art per l'art i enemics acèrrims de tot realisme, pateixen també dels mateixos defectes; llur transcendència no va més enllà de la que vol concedir-li el reduït grup d'iniciats pel qual és entenedor el singular llenguatge emprat per l'autor.

Serveixi aquest preàmbul per a expressar la nostra convicció que si l'obra d'art vol assolir aquell valor intrínsec perdurable a través del temps, ha d'estar connectada amb la realitat i amb la vida; realitat i vida que són sempre unes, malgrat els modes diferents que puguin adoptar en la successió de la història.

Malgrat la innúmera varietat dels temes d'inspiració, no és rar el cas que la majoria dels literats d'una època s'hagin sentit atrets pels mateixos. I pot assegurar-se que, les més de les vegades, el que ha senyalat la preferència han estat motius d'índole extra-literària. És evident la simpatia que els prosistes i els poetes de la nostra renaixença literària sentien pels assumptes rurals. Posats a escatir-ne les causes, ens trobaríem amb la paral·lela renaixença de l'esperit patriòtic, renaixença que portava els literats a considerar que era en les nos-

tres viles i muntanyes on perdurava l'esperit ancestral, mentre les ciutats perdien graus de vida, en contacte amb els costums i el llenguatge forasters.

Més endavant, mentre la urbs guanyava caràcter i fisonomia, quedava a segon terme la nostra vida rural, i anaven callant ara l'un ara l'altre els novel·listes que havien traslladat a llurs obres els conflictes i el tarannà especial de la població camperola. I heus ací que quan la ciutat—Barcelona—ha assolit una vida intensa, habitada per una multitud sotrajada pels problemes del viure modern, en aquests instants precisos és quan s'ha parlat de crisi de la novel·la.

Nosaltres volem veure les causes d'aquesta crisi en el desinterès absolut que els literats catalans han sentit per la ciutat. Farem les excepcions que calgui, per tal d'encabir entre elles la figura de Narcís Oller, el qual retratà en algunes de les seves obres la burgesia barcelonina del vuit cents. Però, després de l'Oller, qui? La ciutat ha restat abandonada als novel·listes banals, generalment en llengua castellana, fabricants d'un convencional districte cinqué.

No tenim pas la intenció d'escriure una guia de Barcelona, però no ens sabem estar de senyalat indrets de la ciutat d'una aguda fotografia literària, que és diria que esperen l'autor capaç d'insuflar la vida als personatges que avui gairebé es desprenen tots sols de les parets i de l'atmosfera. Qui pintarà la lenta agonía del carrer Fernando, amb tota la tronada pompa dels llums, dels rètols i de les majestuoses botigues? Qui aconseguirà captar — d'esquena al tipisme d'Atracció de Forasters — l'embriagant perfume de les Rambles al capvespre, vibrants de tubs neon, d'olor de nards i de somriures de noia? I el carrer de Pelai i la Plaça de la Universitat, amb els estudiants 1930 i llurs inquietuds; l'esquerra de l'Eixample, vessant de billars, cinemes i sales de ball; i la Diagonal, amb flaire de macadam, de tabac anglès i de roses? Més amunt, tocant gairebé a la muntanya, existeixen uns barris baladrerament literaris: el laberíntic Sant Gervasi, el graciós Putxet i l'aristocràtic Sarrià, perfumats de magnòlies, de pianos i de convents. I si ens adrecem vers Llevant, l'amuntament de Vallcarca i els santuaris del Coll i de Sant Josep de la Muntanya, curulls d'ex-vots, membres de cera, devoció i fanatisme. Si tornem a internar-nos a la ciutat, hem de travessar l'exvella de Gràcia, la de la vida quieta, prenyada però de treball i de delits.

No hem parlat encara dels suburbis barcelonins, cada un amb la seva particular fisonomia. Les merceries, els plats-i-olles i les fotografies de Sans, els bars esportius i les fàbriques de Sant Martí, els cafès de pescadors de la Barceloneta, i les cases del Poble Sec enfilant-se pel vell Montjuïc, aquest tros de muntanya que s'està morint i que reclama a grans crits el seu novel·lista.

No sabríem donar per acabada aquesta llista sense parlar del districte cinqué. El barri de les Drassanes ha estat desacreditat pels més imbecils dels autors de melodrames, els quals s'han internat pels seus carrers a la recerca de fàcils aiguaforts i de possibilitats revolucionàries. El barri, però, conserva gairebé inèdit el seu encís.

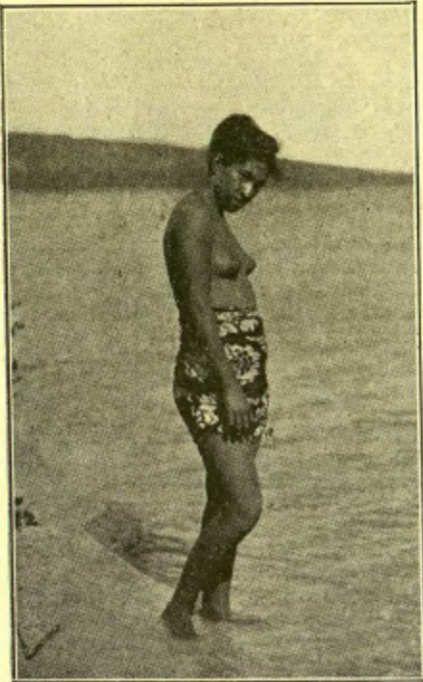
D'aquest contacte de la ciutat amb el literat qui sap si en sortiria la guspira generadora de la nostra novel·la. Mentre esperem que el fet es realitzi, reclamarem de les editorials barcelonines una col·lecció semblant a les franceses *Le visage de Paris* i *Le roman de Paris*; col·lecció per la qual descrivissin els nostres literats la vida i l'ambient del tros de Barcelona que els fos més afí.

ANDREU A. ARTIS

Narracions de Tahiti

LA BIBLIOTECA RODAMON S'HA INAUGURAT AMB EL LLIBRE *Paradisos oceànics*

De seguida us adoneu, llegint aquest llibre d'Aurora Bertrana, que si tot el món tingué el clima de les Illes de la Societat, la moral no tindria cap raó d'existència. Un cel sempre blau, uns cocoters gronxadissos i esvelts i unes flors brillants dins l'aire més tebi, sota el sol més rialler; una terra blanca que us endormisca d'enlluernament i unes nits perfumades de flors i sembrades d'estrelles, netes i radiant com mai hàgim vist; uns éssers nodrits de tanta amabilitat i harmonia no poden fer ni el bé ni el mal. Viure és deixar-se anar, i

Índigena tahitiana

deixar-se anar és la felicitat, el paradís. En canvi, el mal clima ha ensenyat el mal als homes; el fred que els fa vestir; tancar-se en grutes i en cases; l'escassetat, que els fa envejosos; els elements enemics, que els fan desconfiats i durs. En una paraula, si la moral no està falcada per uns grans dogmes, no hi ha remei.

L'aportació de la nostra escriptora a les lletres catalanes és d'una gran importància; la nostra literatura adquireix tot unes regions que fins ara no havia tocat. Totes les cultures europees donen una gran importància a l'estudi dels països i cultures de les terres exòtiques. I els autors que han tractat d'elles han fruit sempre d'una gran influència damunt de les idees generals de la seva època.

Aurora Bertrana no s'ha limitat a transcriure fredament les observacions que hagi pogut fer durant la seva estada a les illes, ni es lliura a disquisicions morals, sinó que cull amb mans delicades les flors i ens les porta amb tota la seva sentor.

Cada capítol és com un organisme que viu damunt del seu contingut. Més que una col·lecció de capítols endreçats amb una lògica externa, l'obra ens fa l'efecte d'una «suite» musical, on les peces es relacionen per cert parentiu tonal.

Paradisos oceànics—i amb això creiem dir-ne el millor elogi—és una obra que pot llegir-se per la importància del seu contingut i, també, pel sol gust de llegir-la, abandonant-se a la sensació i fent viatjar la fantasia, com si fóssim uns infants grans.

ROSEND LLATES

«LA PARADOXA DEL COMEDIANT»

La paradoxa del comediant, consisteix, segons Diderot, en què el joc dels actors ens impressionarà en relació inversa a la seva sensibilitat. La sensibilitat, doncs, és nociva a l'actor—a l'actor en particular i en general a tot artista, a tot creador. Els millors actors seran aquells que tinguin menys sensibilitat, els més freds.

Diderot, doncs, s'acaba amb un tema de creació artística apassionant. Ell el desenrotlla en forma de diàleg—forma molt cara a Diderot per exposar les seves teories estètiques—i es pot dir que aquest diàleg, que no ha estat el primer a iniciar, segueix avui amb la mateixa passió. Hom no ha dilucidat encara si les millors obres de creació artística són elaborades amb freda lucidesa o amb una mica d'emoció i de febre. Per a molts això és el que distingeix l'artista romàntic del clàssic. D'ací, segons aquests, la serenitat—i de vegades la fredor—dels clàssics; d'ací el foc, la desigualtat xarbotant dels romàntics.

Diderot no va, però, per aquests camins: l'oposició entre romàntic i clàssic no havia pres, naturalment, estat de consciència, malgrat que, en alguns moments, la qüestió treu brot en la seva obra. Ell no oposa més que la sensibilitat, que fa els actors mediocres, a la impassibilitat, que és, per a Diderot, el do dels grans creadors. Per a comprendre bé la teoria de Diderot cal que ens entenguem clarament sobre el que és per a ell la sensibilitat. Hom usa i abusa avui molt d'aquest mot. És gairebé l'elogi més preat per un artista. Però és que empram aquesta expressió en el sentit que li dona la coneguda definició de Kant, segons el qual la sensibilitat és la capacitat de rebre representacions dels objectes per la manera com aquests ens afecten. Com més fina sigui, doncs, la sensibilitat d'un artista, més matisos podrà percebre en la forma, en el color, en els sons, en els moviments i en els afectes. Però per Diderot la sensibilitat no és altra cosa que la facultat d'emocionar-se. Traeix una feblesa dels òrgans i una excessiva mobilitat del diafragma. En realitat Diderot arriba a confondre la sensibilitat amb la irritabilitat. D'ací que pugui dir que la sensibilitat fa perdre la raó, que porta a exagerar, a menysprear, a no deixar tenir cap idea justa de la bondat i de la bellesa, a ésser injust i a ésser foll.

L'abast que ell dona al mot sensibilitat és, no solament confusionari per al lector d'avui, sinó que porta una certa confusió en les mateixes teories de Diderot. Li fa identificar, en primer lloc, l'home de diafragma molt sensible amb l'home de cor. El porta a creure que l'home que sap dominar-se és un home mancat de sentiments. Per això estableix que aquell que observa, que judica, no sent; que aquell que sent, no judica.

La impassibilitat dels grans actors en escena, el fet que només els mediocres s'hi emocionin realment, és provat per Diderot amb múltiples i interessants exemples, que ens posen en contacte amb la vida teatral de la seva època. No mancaríem exemples per demostrar el contrari. El mateix Diderot no els nega. Més difícil, però, li és de demostrar que els mateixos actors que es comporten amb absoluta serenitat a l'escena, no són sensitius i afectuosos en la seva vida particular. Però l'objecció més forta que es pot fer a Diderot és que l'actor no és a l'escena on crea el personatge. El crea mentre medita en el personatge ideal que vol encarnar; mentre s'assaja. A escena, en realitat, no és altra cosa que un copista

d'ell mateix. No fa més que repetir-se. Si alguna vegada hi improvisa, és perquè el seu assaig ha estat incomplet, perquè no està encara satisfet de la seva creació.

Potser, però, el més sorprenent de la paradoxa que Diderot analitza és que, essent ell un gran creador i sobretot un gran crític, un home d'un judici tan clar i penetrant, era també un gran afectiu, un home predisposat a deixar-se impressionar i a emocionar-se. El seu propi geni—vet ací una altra paradoxa—destrueix la seva pròpia teoria.

Es per això, sobretot, que hom no ha cregut absolutament sincer a Diderot en el seu suggestiu assaig. Hom hi ha volgut cercar intencions ocultes. Hom hi ha volgut veure, entre altres coses, una crítica indirecta del teatre del seu temps; de la deformació que en el teatre patia la vida. Si la tragèdia hagués estat el que ell, teoritzador del teatre modern, volia que fos, és a dir, una imatge de la vida actual en lloc d'una sublimació poètica, ¿caldría que els actors fossin també uns impassibles com en les amplificacions de la passió que representaven aleshores?

Sigui com sigui, *La paradoxa del comediant* és una obra rica, suggestiva i apassionadora. Planteja un problema que no ha estat resolt. Convida a la meditació i, més encara, a la discussió. L'autor hi ha sabut posar tota mena de paranys per a captar-se l'atenció del lector.

Enric Lluelles, que és un dels pocs casos d'actor i autor que tenim, n'ha fet una traducció (publicada per la Col·lecció Univers) amb molta competència claredat.

DOMÈNEC GUANSE

Acaba de sortir un nou llibre de Víctor Català

CONTRALLUMS

(Narracions)

Un magnífic volum de 330 pàgines: Preu, 5 pessetes

Administració i venda: **Llibreria Catalònia**

17, Plaça de Catalunya, 17

ABRICS

La millor col·lecció de les millors classes

F. VEHILS VIDAL

Abric r/c'am . . . 75 ptes.
Abric noufal . . . 90 ptes.
Abric fantasia . . . 125 ptes.
Abric Austràlia . . . 150 ptes.
Abric folro camussa . 175 ptes.
Trinxeres des de . . . 35 ptes.

PLOMES ANGLESES 20 PTES.

Evitareu intervenció de mecànics adquirint una

TORPEDO 6

FORTA
i
RAPIDA

Una meravella de la tècnica alemanya
Albiol G. i Riera S. A.

Passeig de Gràcia, núm. 42 - Telèfon núm. 15345

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Teleg.: "Carburas"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNESI i FERRO SILICE :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

URODONAL

treu el dolor de ronyons perquè dissolt l'àcid úric

Estic satisfet del resultat obtingut amb URODONAL en tots els casos en que està indicat.

DR. DOMINGUEZ RODRIGUEZ
Catedratic de la Facultat de Medicina de Sevilla

Fontbernart Sastre

CUCURULLA, 2, 1.º

ALAIN GERBAULT
tot sol ha voltat tots els mars del món sol a bord del seu petit «Firecrest»

Llegiu

Perseguint el Sol

(DIARI DE BORD)

Traduït pel Dr. MIQUEL A. BALTÀ

Es el millor llibre escrit pel millor navegant d'aquests temps. La gesta del solitari dels mars, us apassionarà i us ensenyarà moltes coses viscudes per terres paradisíques

Nombrosos gravats
Preu: 5 pessetes

EDICIONS "ARIEL". BOTERS, 2

I EL TEATRE

Uns escenaris de J. Obiols

Ara s'ha celebrat a Berlín el vint-i-cinquè aniversari de la direcció de Max Reinhardt al «Deutsches Theater». És enorme el que ha fet aquest home, no solament en ennobrir i donar qualitat espiritual al gest i a la veu dels actors, sinó en tot el que fa referència a l'estilització i a la modernització

Figuri de Josep Obiols

dels escenaris. Reinhardt s'ha preocupat més que ningú de crear ambients amb la fusta i el paper pintat i amb els jocs de llum. Les farses antigues, el teatre shakespearà i el teatre més d'avantguarda han trobat en els dits de Reinhardt les millors robes i els millors colors. La seva influència s'ha escampat a tot el món, la seva presència ha produït efectes contundents, com a Nova York quan va anar a muntar la *Saint Joan* de Bernard Shaw.

A tot arreu del món Reinhardt ha tingut imitadors i deixebles. En el lloc, però, en què aquesta concepció més moderna, més comprensiva i més simplificadora dels escenaris costa d'arrelar, és en el nostre país i en els altres països de la península ibèrica. L'escenografia en les nostres latituds no es mou encara del pompièrisme de l'època romàntica, i del realisme de l'altra Exposició. Malgrat aquest endarreriment, són molts els que senten i els que voldrien una modificació radical en els escenaris. Malgrat els academicismes morts, Martínez Sierra, per exemple, va associar en els seus treballs de direcció i escenografia a Burmann, un excellent deixeble de Reinhardt, que sensiblement va aixecar de to l'escenografia espanyola. Després de Burmann, Manuel Fontanals ha donat arquitectura i color a moltes obres modernes i antigues, d'una manera intel·ligent i sensible.

A Catalunya, aquesta renovació cinematogràfica es va sentint cada dia més. Francesc Fontanals, per exemple, en obres on ha pogut descabdellar lliurement el seu esperit, ens ha ofert un espècimen d'aquella escenografia somniada. Citem el decorat de dues revistes de Francesc Madrid i B. Solsona, el decorat de *Gardènia* de J. M. de Sagarra,

Figuri de Josep Obiols

i el de *La comedia empieza cuando acaba*, de F. Madrid, estrenada aquesta temporada per la companyia Quiroga. Dintre els nostres escenògrafs joves, Batlle i Amigó, al costat de realitzacions arqueològiques tan perfectes com l'interior del Liceu, de la revista *Charivari*, ens ofereixen decorats tan nets i pelats i tan a la manera Le Corbusier, com el del segon acte de *Qui l'ha vist i qui el veu*, de Josep M. Planes, estrenat a Novetats fa cosa d'un mes.

Sabem també que un artista company nostre, Màrius Gifreda, ens ha de sorprendre amb un decorat moderníssim, per la seva obra *L'anònim blau*, que s'estrenarà molt aviat a Novetats.

Ara Josep Obiols, un dels nostres artistes de més eficàcia i de més qualitat, ha fet uns escenaris nadalencs per al poema del nostre company Josep M. de Sagarra. Aquests escenaris d'Obiols seran una gran revelació, i demostraran un caire nou ben apreciable dintre els múltiples que han fet famosos a Obiols.

Un dia, Xavier Nogués va il·lustrar, en el mateix Palau de la Música Catalana, un poema de Carner, amb música de Toldrà. Diumenge vinent, Obiols, com Bosch i Roger féu, en la traducció de *Maya*, portarà en el camp de l'escenografia, la vibració directa i sensible del seu esperit, amb aquest nou experiment que ha interessat de debò el nostre públic selecte.

M.

DE LA REVISTA

L'any 1890 s'estrenà a Madrid, amb un èxit esclatant, enorme, *La Granvía*, una revista escrita pel senyor Pérez i González i musicada pels mestres Chueca i Valverde.

Era en ple apogeu de la sarsuela espanyola i amb guerra de Cuba entremig. L'estrena fou un esdeveniment memorable, gairebé apoteòsic. *La Granvía* arribà a més de set centes representacions seguides a Madrid, i a tot Espanya passà de dues mil.

Es tractava, al capdavant, d'una revista escrita amb el propòsit de salvar la temporada d'un teatre—el teatre Ducacal—que no marxava gaire bé. La lletra i la música fou engiponada en unes, ben poques, nits. Per cert que la música tenia una altra destinació.

El secret d'aquell èxit fou que es tractava d'una obra enginyosa, divertida i pintoresca, bastida amb materials del carrer, vius.

Són els que, tractats d'una manera intel·ligent, perduren.

L'estrena de *La Granvía* marcà al teatre

que pugui semblar paradoxal, les revues sugranyesques eren pairals i nostrades; i hi havia el perill—que no cal remarcar—d'anar a parar a posar els *Pastorets*, *La Passió* o el teatre per a infants al marc de la *Revue*. La s'ha intentat col·locar-nos fragments guimeranians i de l'Iglésies.

No era pas aquest el camí a seguir. O Bayés, o *Granvía*. O, atenent-se al temps, una barreja intel·ligent d'aquests dos elements. Pel nostre gust, ens decantaríem pel to de *La Granvía*, car fou construïda exclusivament amb materials del país, i a base de pintoresc i de castissisme.

La música de *La Granvía* mereix paragraf a part. Fou confeccionada pel mestre Chueca, famós compositor de sarsueles. Les obres d'aquest mestre es caracteritzen per la seva gràcia joganera i per la seva fluida inspiració. Chueca, dins d'un marc castís madrilenyíssim, pot comparar-se amb el nostre Pep Ventura.

La Granvía fou pel mestre Chueca el ma-

El mestre Valverde, Felipe Pérez i el mestre Federico Chueca, autors de «La Granvía»

lric espanyol una fita, com l'havia marcat *La Verbena*, i una orientació a seguir.

Orientació que no fou aprofitada. Hom preferí, després de molts anys, intentar l'acimatació de la *revue* d'exportació, preferentment francesa. Creiem que fou una equivocació lamentable. L'exòtic, en intentar ésser acimatat en un país, ha de passar prèviament pel sedàs de la depuració. Si no es fa així, no arriba a reeixir.

Heus ací per què els intents d'En Ferran Bayés, per altra part enlairats, rauen oblidats. Heus ací per què a les revistes sugranyesques hom podia entroncar-hi les intencions grotesques que representen *Cleopatra* i *Venus Genitrix* sense establir confusions. Naturalment, aquestes darreres reeixiren encara menys.

Les d'En Sugranyes vénen a ésser una cosa parella a les traduccions de la casa Mautic, en relació a l'original de l'obra que n'ha estat víctima.

Perquè si almenys a les d'En Bayés hi havia bon gust, afany de superació i ganes d'implantar ací un gènere d'espectacle, per bé que estranger, amb la màxima dignitat, no es pot dir el mateix de les altres. Per bé

teix que fou la *Verbena* pel mestre Bretón. La seva obra mestra, superació de tot conjunt de la seva obra, fruit d'un moment d'inspiració genial.

Mil vegades hem pensat, veient representar revues al Paral·lel—la clàssica desfilada de les *girls* per la passarella no menys clàssica, mentre maques *Mama* una ganyota ensenyada que vol ésser un somriure—que la reposició de *La Granvía* podria pendre el caràcter d'esdeveniment exemplar, útil en ensenyances.

El públic d'ara, que desconeix gairebé en absolut aquell cicle brillant de la lírica espanyola, a penes ha sentit parlar de *La Granvía*. Té, per altra part, el concepte, adquirit a través del poc dolent que ha tingut ocasió de presenciar, que la revista és un gènere d'exportació, sense tradició autòctona.

La reposició de *La Granvía* faria veure clarament que no és així, tot al contrari. Veuria més. Que hi ha unes normes establertes, molt dignes d'ésser tingudes en compte.

L'ensenyança més important que es dependria d'aquest espècimen podria consistir a demostrar que el problema de la revista ho és de gràcia, d'enginy i de picardia. Enfocant-lo d'una manera intel·ligent. I diria més. Que no caldria apellar, com s'ha fet fins ara, als exoticismes, i encara menys a complicades o enlluernadores *machines* escenogràfiques.

Aquell quadre dels *Ratas*! Si la revista és eliminació i síntesi, recordeu aquest quadre. En aquest sentit és perfecte.

Avui la revista no existeix. Ha desaparegut ofegada per un allau de ridícul, de grotesc i de vulgarisme, *Venus Genitrix*!

I justament ara seria el moment oportú de reposar *La Granvía*. Hom podria adonar-se dels molts errors comesos, que fins ara han passat desapercibuts. Del reconeixement dels errors pot sortir-ne una possible rectificació.

I probablement es trobaria el camí a seguir.

JAUME PASSARELL

Dos números de ball, dues escoles

A l'Edèn Concert, que avança sense defallir pel camí que li ha traçat la mà experta de Miquel Lage, actuen les Mari-Chelo i la Juanita Ortega. L'actuació simultània d'aquests dos números de ball ens forneix l'avinentesa de confrontar dues escoles antitètiques.

Les Mari-Chelo són el foc i la sang, la passió. La passió desferrada, la passió incontrolada, que el ritme és impotent a dominar, que el ritme no sap contenir, característiques que feren parlar a un crític, potser amb una mica de raó, de manca de precisió. Passió voluptuosa, la de les Mari-Chelo. Passió sensual. L'estremiment voluptuós del cos ondulant d'aquestes dues dones que vibren constantment, animades d'una ferèstega impetuositat, encarna a la perfecció l'Espanya desesperada i ardent, exasperada i brutal, que han imaginat els assedegats de pintoresc ultra-pirenencs: la ballarina espanyola—tòpic en curs entre el ramat elegant del cosmopolitisme miop.

Un rostre on s'inscriuen constantment les passions més violentes; uns braços que imploren, que exigeixen plaers; un cos que es dona, palpitant; unes cames que es separen constantment en un gest dolorós de voluptuositat delirant, iniciant un *grand écart* incitant: això són les Mari-Chelo.

La Juanita Ortega és l'antítesi de tot això. Si les Mari-Chelo, per llur passió desbocada, han d'ésser qualificades de romàntiques, la Juanita Ortega, per la seva contenció, ha d'ésser qualificada de clàssica. Si les Mari-Chelo són el romanticisme, la Juanita Ortega és el classicisme. Si les Mari-Chelo són Granada, la Juanita Ortega és Sevilla.

En efecte: Sevilla té una tradició meta-ment acadèmica en totes les seves activitats. En poesia, per exemple, l'escola sevillana és retòrica, freda, conceptista, totalment oposada a l'escola de Granada o de Huelva, impetuosa, forta, acolorida. Idèntica oposició en el ball. La Setmana Andalusina de l'Exposició ens permeté de constatar clarament el xoc pronunciat d'aquestes dues escoles antitètiques: els balls acadèmics de les *caseras* sevillanes i els balls impetuosos de les magnífiques gitanes granadines del Sacro Monte.

La Juanita Ortega, pol oposat de les Mari-Chelo, pertany a l'escola sevillana. Aquesta noia de rostre enigmàtic, incisiu i precís, amb la implacable precisió d'un primitiu flamenc, de cos primmíssim i esvelt, procura

sempre de ballar en línia, balla sempre amb totes les regles de l'art. Estil. Això és la Juanita Ortega. Classicisme, també. Abstracció plàstica, encara. La línia, sempre. Línia de suprema elegància que descriu en l'espai aquesta mena de *pony élané* que és la Juanita Ortega, la qual posseeix, en un grau eminent, aquella *écriture de lignes*

Juanita Ortega

courbes, ellipses et spirales: entrelacs d'or, que Levinson troba a la base de tot el ball espanyol.

Aquesta noia, parenta del Gallo, ha heredat la puresa línia, estatuària, de la dinastia taurina dels Gómez Ortega. Aquesta noia no permet mai que la línia es contorsioni, es desesperi, s'exaspera, torturada per la passió, sinó que sap reduir-la sempre a la impassibilitat plàstica, serena i marmòria, tranquil·la i estàtica, fixada en un arabesc definitiu.

SEBASTIÀ GASCH

“MIRADOR” TEATRAL

Hem vist Ramper al Circ Barcelonès juntament amb els podriem dir-ne *poulains* del seu espectacle. El treball d'aquest excèntric de pantalons i americana color de sang de bou, pateix, com ja s'ha remarcat tantes vegades, d'una manca absoluta de concepció del que deuria ésser el ritme, l'aire i l'ambient del modern music-hall. Ramper, que posseeix una gràcia innegable, si sabés menar-la vers uns camins més dignes—parlem, naturalment, de la dignitat artística—, podria devenir l'excellent excèntric que ara tot just s'endevina a través dels seus invariables—i que, per tant, perdent tota l'espontaneïtat del truc—, els seus «xistosos» patentats i les seves improvisacions, que sols poden obtenir una reacció favorable davant d'un públic de galeria i d'uns espectadors de peu pla.

Ramper, al nostre entendre, ha comès una falla seriosa, de la qual aviat tindrà

ocasió de comprovar les desagradables conseqüències. Ha procurat modernitzar el seu treball afegint remarcables elements—algun d'ells, com el ballari excèntric, força excellent—al seu espectacle, sense, en canvi, pendre el part activa en aquesta estimable evolució. Al revés precisament del cas d'Alady, que, entremig de la grisor dels que complementen el seu *ballet*, respeldejia com estrella de primera magnitud.

Tot això, al Barcelona, on Ramper pot actuar com entre família, no té cap transcendència, però quan s'hagi fet i desfet unes quantes vegades el maquillatge actuant en altres escenaris i davant d'un públic no tan predisposat al llençament de *purros*, ni tan propens a les rialles estrepitoses, és evident que l'intranquillitzarà una mica i acabarà per fer-li adoptar una decisió més enraonada.

M. A.

La nostra sessió de cinema

Proseguint la tasca començada en la primera sessió d'una revisió del cinema mut que tingué lloc el dia 12 del passat, divendres dia 9, al cinema París, celebrarem la segona sessió, consagrada als dos noms més prestigiosos del cinema silent: King Vidor i D. W. Griffith.

En el pròxim número parlarem extensament del programa combinat per al dia 9. Llegiu en aquest número l'anunci d'aquesta sessió.

A fi de començar a l'hora anunciada i al mateix temps esperar als retardataris, projectarem, abans del film de D. W. Griffith, un film còmic de Stan Laurel i Oliver Hardy.

MIRADOR

procedeix a una revisió del cinema silent

Presenta en una segona sessió que tindrà lloc al Cinema París, divendres, dia 9 a les 10 de la nit

Un film (“FLOR D'AMOR”) de l'any 1920, dirigit per **D. W. Griffith**

*
El darrer film de KING VIDOR
I el món marxa
(versió completa)

Des de dimarts, diada dels Reis, les localitats estaran en venda al “Cinema París”. Butaques, 2 pts.; Especial, 1 pta.

Teatre Català Novetats

Companyia catalana, direcció: CARLES CAPEDEVILA

Avui, a dos quarts de 4: L'espectacle del dia
Els Pastorets
A les 6:
Els Pastorets
amb l'arribada dels Sants Reis, que obsequiaran els nens i nenes que assistiran a l'espectacle

A les 10 l'èxit de Carles Soldevila
La creació d'Adam
Gente bien
ES DESPATXA A COMPTADURIA

Feu fer els vostres gravats en la

UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

Teatre Català ROMEA

Companyia catalana VILA-DAVI

Avui, festivat de Cap d'Any.
A dos quarts de 4: El meravellós espectacle per a petits i grans
Els pastorets a Betlem
A tres quarts de 6, i a la nit, el gran èxit de la temporada
El gest de Xang-hai

DELICIOSO PURGANTE
ACEITE RICINO

Goloro

SABOR NARANJA

RAMON BES & C.ª

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i utilitatge per les Arts Gràfiques

Aguafors, 1, i Via Llobiana, 4, BARCELONA
Telèfon 15524 · Apartat 996
Direcció telegràfica: DAMIBES

Cinema: "Al·leluia" de K. Vidor

Mirador presenta
"AL·LELUIA"
a Barcelona

Dissabte dia 3, presentarem en el cinema Fèmina, la primera pel·lícula sonora de King Vidor, *Al·leluia*, l'epopeia del poble negre, que ha tingut arreu on ha estat presentada una enorme ressonància.

Es per nosaltres una immensa satisfacció poder donar al públic de Barcelona aquesta sessió que per nosaltres representa la culminació de més de dos anys d'activitat en pro de la cultura del cinema, actitud que s'ha traduït en les nostres sessions i en les col·laboracions que hem pogut assegurar-nos en aquesta pàgina de cinema.

Metro Goldwyn Mayer Ibèrica, S. A. ha tingut la gentilesa d'encomanar-nos la tasca de presentar aquesta gran obra a Barcelona. Voldríem des d'aquí dar a l'empresa d'*Al·leluia* les gràcies més sinceres per aquesta deferència, que és un reconeixement de l'entusiasme i independència que hem posat al servei del cinema de qualitat.

Aquí mateix llegireu bones opinions autoritzades sobre aquest film que proposarem dissabte a la vostra atenció i intel·ligència.

Al·leluia marca una fita única en els anys del cinema, és una obra d'una profunda serietat. Una obra que no oblidarem mai, que invita a pensar i remou les coses més pregones de l'esperit. Imatges i música realitzen per primera vegada una unió que no és una arbitrària juxtaposició, sinó una síntesi viva que produeix una impressió inenarrable que significa per l'espectador la descoberta d'un nou món poètic, aquell vers el qual el cinema en mans d'homes com King Vidor s'encamina actualment.

La presentació d'*Al·leluia* serà enguany un dels esdeveniments més importants de la nostra vida cultural.

La presentació d'*Al·leluia* tindrà lloc, com hem dit, dissabte dia 3, a les deu de la nit, en el cine Fèmina (Passeig de Gràcia).

Unes paraules de Josep Maria de Sagarra precediran la projecció del film.

Fins divendres al migdia els nostres subscriptors (mitjançant presentació del corresponent rebut) podran retirar les localitats, a la taquilla del Fèmina.

D'aquest moment endavant, s'obrirà la venda al públic.

Algunes opinions Un poema cinematogràfic

Cap film no m'ha produït tot ell una emoció tan forta com *Al·leluia*. Hi és admirable la pintura de l'ambient en què es desenvolupa l'acció: recordem només aquell camp de cotó on treballa aplegada la família de Zeke, el camí de retorn a la llar finit el treball quotidià, totes les escenes domèstiques fins a colgar-se tots ells en el vast dormitori comú; i després, encara, l'embarcador on acuden els col·lectors negres, i el cabaret on Zeke perd els diners que

baptisme i, a més a més, el partit delirant de l'home encaïcat per aquell altre home, implacable i segur com el destí, xi-pollejant tots dos entre les branques nuoses dels aiguamolls, acompanyats pels gruïts de les aus nocturnes, fan un senyal inesborrable en el record de l'espectador amatent.

MIQUEL LLOR

Al costat de l'evident valor plàstic i del positiu interès dramàtic i documental d'a-

Ha costat que el cinema guanyés consideració del que és: un art susceptible d'arribar tant a la sensibilitat com (i així és el més important) a la intel·ligència.

Malgrat els films insuportables que no han deixat de produir-se, uns quants, cada dia més nombrosos, han salvat de la condemna l'efort artístic més important dels temps moderns. Però els moments actuals són perillosos per al cinema. Aquest art tan jove ha estat colpit de senilitat precoç per l'adveniment del film parlant i cantant. Parlant en termes generals, el film *all talking, all singing* ha estat, o un vil retorn al teatral, o un seguit de números de cant tot just embastats per una acció insípida. En aquest moment de perill, un gran director ha produït el miracle. El gran director és King Vidor; el miracle, *Al·leluia*, el primer poema del film sonor, el millor film fet fins ara, sense atenuants. Espero conuençudament que els que encara neguen valor artístic al cinema, considerant-lo només com un passatemp, veient *Al·leluia* tindran l'evidència que el cinema és una art tan capaç com qualsevol altra d'assolir emotivitat i profunditat amb mitjans que li són específicament propis. Si no, ja no tenen remei.

Tota l'acció del film és desenrotllada en les regions cotoneres dels Estats del Sud, entre aquells negres que conserven, en el país més industrialitzat del món, tot llur primitivisme.

El negre del Sud ha resolt la vida simplificant els seus desigs, treballant tan poc com pot, somiant i cantant. Les creences cristianes han pres una forma singular, en contacte amb el fons màgic de l'ànima negra que els seus avis havien dut de la selva africana. En els anys d'esclavatge, el negre només troba una manera de sostreure's a la misèria física i moral: la idea d'un alliberament futur, concebut a través de la predicació bíblica. Qui ha tractat negres del Sud, ha trobat en ells una intuïció puixant de la presència de Déu: molts d'ells el senten parlar, dialoguen amb Jesucrist i tenen veritables al·lucinacions visuals de Déu i dels àngels.

Al mateix temps, el negre és anarquista, com a bon primitiu. Per ell només regeixen els instints, i no pas una llei que sap feta en profit del blanc.

Aquests són els elements psicològics del film, que ha aprofitat King Vidor. El protagonista passa successivament de la vida plàcida a la desesperació, a la il·luminació, a la santedat, per recare en la luxúria i el crim, i, un cop punit aquest, retornar a la vida d'abans amb una absoluta indiferència, d'ell i dels altres.

No crec exagerar posant de costat *Al·leluia* i l'obra shakespeariana. Almenys, tant en l'una com l'altra, l'actor combina el burlesc i l'atroc, el patètic i el grotesc. Aquesta barreja és possible en un ésser primitiu com el negre, amb un empelt d'una civilització en la qual es troba desplaçat.

Al servei d'aquests elements psicològics, King Vidor n'ha posat uns altres de plàstics; sense el complement d'uns i altres, el film més ben intencionat no és una obra d'art: se sent la preocupació plàstica en cada una de les escenes—tan diferents—del film: els camps de cotó, la casa de la família Johnson, el cabaret, la processó, el bateig en el Mississipi, els sermons, el jubileu, la lluita en els aiguamolls...

I, com a complement final, la sonorització. En la versió que MIRADOR ofereix, essent destinada a un públic que no és de llengua anglesa, han estat suprimits els diàlegs i conservada només la part sonora i coral del film. Avançant-nos a alguna possible objecció, ens cal fer constar que l'adaptació és obra de King Vidor mateix.

Ens cal parlar finalment dels interpretats. No arribarem a sostenir com Gobeau que l'instint artístic és patrimoni de la raça negra i que els blancs que han sobresortit tenien alguna gota de sang negra a les venes. Almenys en el domini de l'art escènic, el negre té unes condicions naturals: és un actor, no un histrió. La seva plàstica

acusada i el seu gest expressiu no són producte de l'estudi ni de la imitació: fa l'efecte que, com les criatures, que es deixen agafar pel joc, els negres arriben a viure el paper que fan. Aquesta autosuggestió—usem aquesta paraula còmoda—és la que fa possible la veracitat de les escenes del plany mortuori, del bateig i de l'exaltació del jubileu, seguida del *shout song* de Missy Rose i de tots els fidels que han perdut llur profeta.

Però el que falta al negre és el sentit de

ha fet amb la venda del cotó... Són d'una força punyent les escenes de conjunt com aquella en què la família i els veïns de Zeke ploren la mort del seu germà Spunk; com la del bateig dels adherents de la secta religiosa de Zeke; com la formidable del jubileu. I, dins el drama de Zeke, hi ha moments com pocs en trobaríem en els millors films: Mummy adonant-se, en el dormitori, de l'absència dels seus fills Zeke i Spunk, el pare aturat davant el carro que porta el cadàver d'aquest, l'emportament de Zeke per Chick a les acaballes del jubileu, Missy Rose cridant en va el seu estimat en la foscor de la nit, la fugida de Chick i el seu company de cabaret, la mort d'ella, i sobretot l'encaïcat salvatge del company de Chick per Zeke a través dels aiguamolls del bosc...

POMPEU FABRA

Jo vaig veure per primera vegada el film *Al·leluia* passat migdia, a l'hora de l'aperitiu. I la impressió que va fer-me fou la d'un *cocktail* estrany i substancios, compost de moltes essències, algunes d'elles per a mi misterioses.

No tinc cap experiència personal del que se'n diu d'ànima negra, que vol dir la dels negres. Però em sembla que els d'*Al·leluia* estan molt més emparentats amb els de *Magie noire*, de Paul Morand, que no amb aquells de *La cabana de l'oncle Tom*, de Beecher Stowe. L'ànima negra d'*Al·leluia* és un sargit de retalls milenaris i parracs moderníssims, damunt un fons de trama ancestral. Sembla un vestit multicolor i incoherent, com certes túniques de tribu salvatge posada en contacte amb la civilització europea. Però el que domina, entre els esquinços i els forats, és la nuesa original—, el nu misteriós de la carn negra, que mai per a nosaltres no acaba de semblar-nos del tot despullada.

La realització del film és sempre excel·lent, i a estones meravellosa. El *découpage*, intel·ligentíssim. Hi ha agrupaments humans i alguns paisatges, definitius. Hi ha multituds—ramades negres—d'una força còrporadora. Hi ha uns actors, que no ho són o no semblen haver-ho estat mai; no fan comèdia: viuen. Hi ha coses esgarrioses, netament profundes, i coses tan alades com un pensament musical fet imatge. L'home que ha muntat aquest film, King Vidor, és un gran poeta de les ombres.

A *Al·leluia* potser hi hagi un excés de música, un excés de cant. Les paraules també hi abunden més de l'estrictament necessari. Ara compremem a fons, davant el cinema sonor, aquella antiquíssima i tan rebregada sentència oriental: la paraula és plata, però el silenci és or. Art infinitament viu i infinitament silenciós: aquesta era la gran força, l'extraordinària troballa del cinema pur, d'ombres mudes. Les ombres parlants són encara una cosa híbrida: ni fantasma ni home. És un gran problema que no està resolt. En canvi, els sorolls—molt superiors a les veus en el cinema sonor—tenen, en alguns passatges d'*Al·leluia*, un relleu extraordinari. El clapeig de l'aigua i el bleix desesperat del perseguit, en l'escena de l'encaïcat a través de la selva entumida, donen un subratllat terrible a l'ombra tràgica.

En resum: un film de qualitat excepcional, interessantíssim, àdhuc en el sentit que no crec que arribi a interessar profundament la superficialitat del gran públic.

GAZIEL

El record que deixa *Al·leluia* és extraordinari i jo crec que és un dels millors films que haurem vist fins ara, on el tràgic i el còmic, d'un primitivisme encisador, estan combinats de mà de mestre.

XAVIER NOGUES

Qui té la sort d'assistir a la projecció de films tan bells com aquesta *Al·leluia* de King Vidor, s'adona que el cinema és un art que ja no té res a veure amb un simple espectacle d'entreteniment per a cap mena de multitud distreta. La visió del poble negre enfervorit per les exhortacions del modern Ezequiel amb gorra de revisor de tren, reaptador d'ànimes; el furor més o menys místic del jubileu; la solemnitat ritual del

questa cinta sonora, hem de fer constar el real valor artístic de la seva música.

La música negra ha estat de moda entre els professionals, entre els esnobes i entre el gran públic, aquests anys darrers. En *Al·leluia* hi ha el millor de la música negra, els cants i els corals. En especial, els corals són d'una manera tan individual i al mateix temps dirigint-se a formar acords tan rotundament sonors, que la seva audició produeix l'efecte més satisfactori a l'orella dotada de sensibilitat musical.

Al·leluia portarà aquesta música a les grans masses d'oients; d'entre ells alguns fruïran de la seva emoció estètica; potser desvetllin en altres el sentit de la comprensió de la bona música.

JAUME PAHISSA

...Obsessió dels braços. Pobres per a servir el cos, en arc lleu com tement el cos, cap a la terra, portant la defensa i l'escamota amagades dins els palmells mig closos: braços d'orangutan. Braços d'un cos, cap a l'amor i el treball. Braços d'un esperit, cap al cel on són els simples sants de Déu... Obsessió de la vida proposant-se direccions i restant en superposicions obscures, cercant la seva síntesi i resolent-se només en retorns...

CARLES RIBA

Sabíem que en l'ànima humana conviuen el grotesc i el sublim, la tendresa i la ferocitat, la superstició tèrbola i l'amor pur... però poques vegades, el cinema ens ha ofert una versió tan impressionant d'aquesta barreja com la pel·lícula *Al·leluia* de King Vidor, veritable poema sonor i plàstic de la vida negra, en les plantacions de Louisiana.

No l'oblidarem fàcilment. Blanc de cotó, negre de negres. Crim que obre les portes de l'apostolat; oració que es transforma en càntic; càntic que esdevé dansa, dansa que degenera en lubricitat... Crim un altre cop i de seguida el penediment i la tornada a la llar, sobre la barcassa curulla de bales de cotó que navega lentament sobre el riu, al compàs d'una veu i d'una guitarra...

CARLES SOLDEVILA

La pel·lícula *Al·leluia* m'ha agradat fins a tal punt, que en moltes ocasions arribà a interessar-me tant com m'havia succeït en veure projectar excel·lents pel·lícules russes, de les que s'han rotat sense estrelles visibles, però que per la quantitat dels que treballen admirablement podrien qualificar-se (seguint la nomenclatura astronòmica) de nebuloses, perquè tots compleixen la missió de cooperar a l'obra, sense sortir-se de la pantalla per rivalitzar amb els còmics dolents.

Altrament, cal conèixer els americans de carn i os, que no són els que es veuen en les pel·lícules, per admirar la potència de l'atavisme de la raça negra, que situa tots els actes de la seva vida, potser per viure absolutament al marge d'una raça blanca de tota procedència. Crec fermament que *Al·leluia* és la primera pel·lícula veritablement americana, en el sentit *veritat*, que s'ha filmat. A més a més hi ha un pomenor, que demostra la constant preocupació d'Europa, que inconscientment senten els americans, i és aquesta: la fotografia final, absolutament Millet, encara que la majoria puguin creure-la Corot. Què diria el públic? Li agrada la veritat, o més s'estima que l'enganyin?

MIQUEL UTRILLO

La pel·lícula *Al·leluia* és la millor que he vist, en tots els aspectes: l'argument, ben desenrotllat, amb moments d'un patetisme de bona llei; la interpretació insuperable; la direcció, sense un detall deixat en l'aire. Augmenta encara el seu valor l'encertada utilització dels cants, sobretot dels corals, i l'estalvi del diàleg, que fóra incomprès per la majoria d'espectadors. La part visual i la part sonora es complementen harmònicament, formant un conjunt fins ara no superat.

AMADEU VIVES

la composició. Amb una riquíssima primera matèria, és incapaç de donar una obra de llarg alè, de posar-ne en valor les seves diverses parts. Calia un home com Vidor, autor de l'argument alhora que director, per coordinar els elements, procedir al muntatge i *découpage* d'aquest film tan proporcionat; tan acurat de detalls; tots ells amb valor quant a l'estructura; tan ponderat en el sentit etimològic de la paraula.

I, per damunt de tots els seus altres valors, cal remarcar el seu valor poètic total. Vull dir amb això que la vena poètica del film flueixi sense alts ni baixos, igualment intensa, tot al llarg d'ell.

JUST CABOT

Vegeu pàg. 8

"STUDIO CINAES" (LIDO CINE)

Presentarà demà, divendres,

a les 22 en

SESSIÓ ÚNICA

Una producció L. U. C. E.

"HORMIGAS"

- Una producció 1905 -

Una producció de "Cinema Pur"

"VALS DE MEFISTO"

Un film de Víctor Turín

"TURKSIB"

Es despatxen localitats sense recàrrec per aquesta sessió en el LIDO CINE de 5 a 7

PROXIMAMENT
al
Saló Catalunya
ESTRENA DE
La isla
de los barcos perdidos

Una pel·lícula d'assumpte interessantíssim i altament emocionant, per VIRGINIA VALLI i JASÉN ROBARDS

Producció: First National
Selecció: "Cinaes" sonora

CAMISERIA
FITO
BARCELONA

NOVETATS
EN CAMISES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

LIDO CINE

SESSIONS ESPECIALS DE CINE
PER A NENS

AVUI DIJOUS, CAP D'ANY

Matinal a les 11, tarda a les 3:30 fins a les 6

Selectes programes a base de pel·lícules còmiques i culturals

BUTAQUES A 1 PESETA

Pròximes sessions:

DIUMENGE, a les 11 i primera sessió de la tarda (de les 3:30 a les 6)

AMELIA MUÑOZ

Per fi, demà, estrena
TIVOLI
Un hombre de suerte
o
El Tesoro de los Menda

creació còmica d'en
PERE MUÑOZ SECA

Interpretada per ROBERT
REY i ROSER PINO

Secundats per Maria Luz
Callejo, Amelia Muñoz
i Elena D'algy

Es un film "Paramount"

LES ARTS DISCOS

ACTUALITATS Maduresa pictòrica

DISCOS CANÇONS

Anotacions arquitectòniques

Al carrer de Lleida, davant de l'edifici fins avui destinat a oficines de l'Exposició, hi ha un conjunt de tres o quatre cases projectades per l'arquitecte Ramon Reventós. Si encara no les heu vist, jo us recomano que hi feu una visita; perquè de les comptades mostres de construcció moderna que van apareixent en la nostra inefable ciutat, aquesta n'és un exemplar valuós.

Per situar i comprendre l'actual estètica de Reventós dintre de la construcció contemporània, hauríem d'històricament, abans, el procés d'acclimatació de l'arquitectura nova en el nostre país. És interessant d'observar com han reaccionat els nostres constructors davant de l'aparició del funcionalisme arquitectònic. En la nostra enquesta sobre aquesta matèria, publicada, fa un temps, en aquesta pàgina, ja s'endevinava alguna cosa. Però més clarament ho entendreu davant de les realitzacions que podeu observar bo i passejant per la ciutat.

Podríem situar tres grups característics en l'actual producció arquitectònica. Primer: Obres explícitament tradicionals. Segon: Obres de transició. Tercer: Obres obeint, essencialment, la concepció estètica — o, si voleu, anestèsica — anomenada moderna.

Deixem per una altra ocasió la crítica d'aquestes tres directius i limitem-nos a una valoració de les obres arquitectòniques per mitjà d'un sol imperatiu: el de la Qualitat. En cada un dels tres grups esmentats hem vist mostres remarcables; i en cada un dels tres camins podem anotar diverses maneres de seguir-lo.

Situant-nos en el primer grup, podríem destriar-ne tres aspectes: els copistes, els restitutors tradicionals i els tradicionalistes moderns.

Un valuós exemple del primer: el palau de les Arts Gràfiques de Montjuïc. En el segon, situariem les construccions clàssiques dels arquitectes Florensa, Folguera, Puig-Boada, Rubió i Tudurí, i en el tercer, algunes obres de Josep F. Ràfols i de Raimon Duran Reynals. D'aquests tres aspectes, el que ens mereix més estima és el tercer, perquè hi hem vist una major captació de modernitat i d'originalitat. (Un exemple típic: la casa del pintor Canals a Piera, projectada per Duran Reynals, la qual ha estat reproduïda en aquestes pàgines.)

Seguint la nostra esquemàtica classificació arribarem, ara, a les obres de transició. En aquest grup poden incloure's la majoria de les construccions projectades pels arquitectes que s'han decidit a emprendre la renovació de la seva anterior visió tradicionalista per ingressar en els rengles de la nova plàstica. Per convèncer-se d'aquesta renovació, només cal comparar dues obres d'un mateix projectista elaborades en dues èpoques distintes. D'Antoni Puig-Giralt, comparariem la casa del senyor Guarro a Sarrià amb la fàbrica Myrúrgia. D'Adolf Florensa, la residència del senyor Abadal a la Diagonal amb el projecte de reforma de l'Estació del Nord. De Lluís Bonet i Francesc Folguera, el projecte de Teatre de la Ciutat amb la fàbrica Polydor i la casa, en construcció, del carrer de Casp. De Nicolau M.ª Rubió i Tudurí, els hotels de la plaça d'Espanya amb l'Estació de la Ràdio Barcelona al Tibidabo. I de Ramon Reventós, l'hotel Florida amb aquestes cases del carrer de Lleida. I així podríem augmentar la llista amb les obres d'altres arquitectes com En Francesc Quintana, Pelai Martínez, Jaume Mestres, Lluís Girona, etcètera.

Per acabar el panorama, ens quedem per anotar les primeres obres realitzades per darreres promocions, de les quals parlarem un altre dia.

Conferència de Joan Cortés i Vidal

L'actual temporada artística és pròdiga en conferències. Seguint la bona tongada, el dia 23 del passat va tocar el torn al nostre col·laborador Joan Cortés i Vidal. Tractant-se d'un company nostre, sols ens

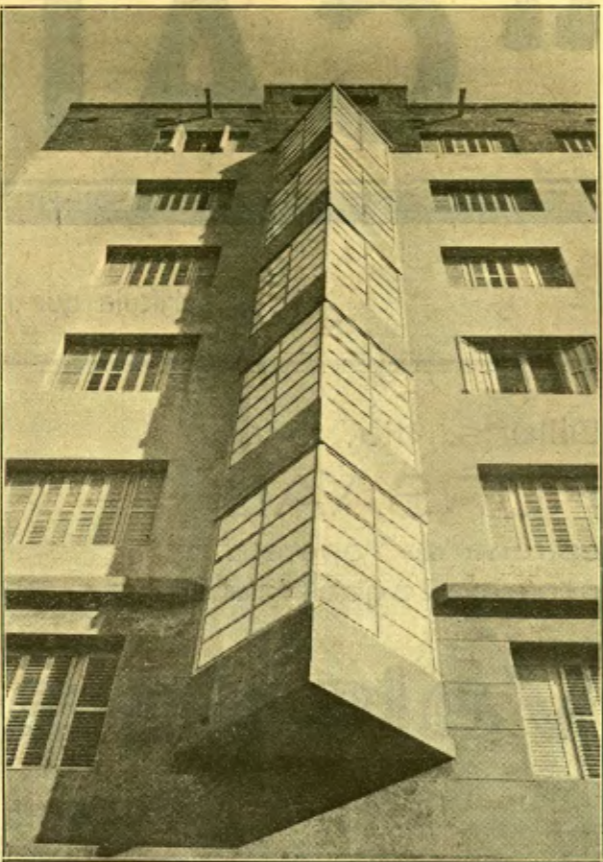
raspalls per a tots els usos
artículos de neteja — objectes per a presents
ramblas de catalunya, 40

GRANS NOVETATS EN
CORBATES INARRUGABLES
FITO
BARCELONA
Jaume I, 11
Telèf. 11655

limitarem a transcriure alguns paràgrafs del seu interessant estudi exposat a la Sala Parés: «La civilització burgesa i el col·leccionisme d'art.»

L'any 1866 s'obre a Llotja la primera exposició de Belles Arts, amb 315 pintures i 36 escultures.

El llavors comencaren a obrir-se algunes sales d'exposició permanent, com la de la «Sociedad de Artistas», empresa constituïda pels mateixos pintors i escultors; s'estableix també una sala d'exposicions a la botiga del senyor Bassols, al carrer d'Escudellers, una altra a la del senyor

R. Reventós. — Casa del carrer de Lleida

Monter, una també a la del moblista senyor Folch—pare dels Folch i Torres—, tots dos al mateix carrer d'Escudellers, que era llavors un dels millors de Barcelona.

Al passatge del Crèdit, se n'establí una altra a casa de l'ebenista Vidal, que era el local més luxós i distingit de tots. I, per fi, va tocar el torn d'inaugurar-se el 14 de gener de 1884, a aquest establiment on ens trobem reunits, la botigueta del senyor Parés, que avui és la més antiga de Barcelona, una botigueta que després es va anar exampant, fins a absorbir ben aviat tota la importància de les altres.

I no parlem de l'art antic, encara que no sigui més enllà que el segle XVIII. No fa gaire temps ha mort el gran col·leccionista Jacques Doucet, el qual després de comprar entre 1866 i 1906 tot el que trobava d'aquell segle, en 1912 decidí vendre's ho tot per tal de dedicar-se completament a l'art modern.

Hom recorda aquella venda com una data en la història del col·leccionisme. En tres sessions es vengué tota la col·lecció per la quantitat de tretze milions or (que en representen uns 80 de moneda estabilitzada). Els pastells de Latour passaren en quatre salts rapidíssims de 150 francs a 70.000. No crec que calgui fer cap comparació amb algunes subhastes que hem pogut veure no gaire lluny d'ací nosaltres mateixos.

I si parlem del segle XVIII podem recordar aquell petit dibuix de Fragonard que en la venda de la col·lecció Straues arribà a 500.000 francs.

Quant a les obres més antigues, només vull dues vendes realitzades l'any passat: La Crucifixió de Piero de la Francesca, de la qual es donaren deu milions, i tres dibuixos de Botticelli il·lustrant un conte de Bocacci, que arribaren al mateix preu. Val a dir que els compradors foren nord-americans.

I sense anar tan lluny, ací mateix a casa nostra, en aquest mateix local, vam poder veure l'any passat arribar un bocet de Martí i Alsina (El Bornet) fins a 15.000 pessetes, i anteriorment, aquella magnífica Tardor a 50.000; preus que, en veritat, encara que no siguin ni de molt els que s'acostumen a pagar per Europa i per pintors fora inferiors al nostre, ja comencen a fer una mica de goig. Indubtablement, si Martí i Alsina s'ho hagués pogut imaginar—ell, que va passar les darreries de la seva vida entre esbaldadores angúnies econòmiques—, s'hauria tornat boig. Ell, que no havia cobrat mai més enllà de dos mil pessetes per cap de les seves obres.

Però, com que jo sóc sinceríssim enemic del cofisme, com que jo crec que la primera condició del bon patriota és la de no estar mai content, cosa que—per altra banda—ha estat sempre el principal motor de tots els avenços humans. Com que aquell que s'estima la comunitat on viu ha de desitjar sempre per a ella tots els avenços possibles en tots els sentits, no crec que ja n'hi hagi prou amb tot el que s'ha fet, sinó que hem de fer més, molt més. Tota la importància que es mereixi el nostre moviment nacional estarà en relació directa amb la contribució col·lectiva que aportem a la civilització.

I això és feina de tots. Fins que a Catalunya no es pugui encarrilar la vida artística—moltes altres activitats també—amb un bon tros més d'intensitat, i el mercat de Barcelona no compti per alguna cosa dintre del d'Europa; fins que els estrangers vinguin a alguna cosa més que a admirar el nostre pintoresc—que acaben trobant que ni és tal pintoresc ni té nostre—, i que aquests estrangers no puguin venir a endur-se'n gangues a qualsevol preu; fins que als nostres artistes se'ls doni a tot arreu la importància que tenen i que a Barcelona—ciutat d'un milió d'habitants—no puguin publicar-se amb un mínim de dignitat, que fins ara ha representat llur sentència de mort, almenys un parell de revistes artístiques; coses totes que sense un públic indigne interessat de bo de bo són impossibles, no ens podem pas donar per satisfets.

Esperem que després d'aquesta documentada convincent conferència, el nostre col·leccionisme s'animarà.

MÀRIUS GIFREDA

Penso que per tal d'establir els camins de la maduresa pictòrica de Catalunya, 1930, caldria arrangerar una sèrie de records plàstics d'aquesta manera. Les darreres exposicions de Togores; la recent exposició de Pere Pruna; la línia pictòrica que assenyalen les produccions intel·ligents d'Artur Carbonell, suara exposades a les Galeries Arenas; la successió d'obres exposades aquest desembre per Joaquim Sunyer al Museu d'Art Modern de Madrid. Als extrems d'aquest quadrangle, la figura ingent de Pau Picasso, per tot allò que hi pugui haver de català en la seva producció; finalment, les construccions plàstiques de Salvador Dalí.

Aquests sis noms representen les línies de màxima intel·ligència dins la pintura catalana d'avui. A l'altra banda el fenomen Miró, el cas Planells. Sis noms—de gran classe—representaran sempre una majoria aclaparadora a favor de la Raó.

Si una continuïtat isolada els unia, aquests sis noms, fóra la de la predilecció per la figura damunt del paisatge. La figura—la figura humana—pren la màxima categoria a les obres d'aquests pintors. Coneixerem per aquest fenomen la dosi de classicisme que integra la fórmula de cadascú. I per la quantitat de paisatge, el seu Romanticisme.

Caldrà, però, que precisem com la qualitat romàntica d'aquest paisatge ha d'estar donada, en primer terme, per la concepció de la natura en llibertat, en una esbojarrada deixadesa. (Un jardí italià no pot pas ésser mai un espécimen de paisatge en el sentit romàntic.) En segon terme, caldrà que el paisatge embolcalli la figura; el romanticisme—i aquí prenem ajut d'Eugeni d'Ors— presenta les figures voltades d'una atmosfera. El classicisme les retalla en una intrèpida nuesa.

I, ben entès, el classicisme no és pas ni encartonament ni pèdua de sensibilitat. Sinó, simplement, equilibri. L'estil, diu Buffon—i assenten els romàntics—és l'home. L'estil, diu Benjamin Jarnés—i assentim nosaltres—no és pas l'home, sinó un equilibri de forces dins de l'home.

Tot equilibri pressuposa una batalla prèvia. A. G. Bell comentava una vegada tota la violència amagada darrera la serenitat d'una estrofa de fray Luis de León. Així, damunt les teles d'aquests pintors que comentem.

Ara bé: hom pot deixar traslluir la batalla interna; la lluita per arribar al control total. Fa uns quants mesos, parlava, a la revista *D'ací i d'allà* de l'art de Pere Pruna. Pere Pruna presentava a les seves teles una taula de suplicis espirituals. Uns exercicis de continuïtat a través les influències. I no n'amagava pas cap, amb una cruïlla lleialtat nobilíssima. Hom podia remarcar, per exemple, la presència de Goya, la d'alguns pintors flamencs. El pintor anava treballant amb una insistència heroica, fins a fer surar la seva personalitat. Això mateix podria dir-se davant les teles d'Artur Carbonell, i algunes reminiscències de l'obra de Chirico.

La maduresa plena, però, arriba quan

la lluita interior, la febre que desvetlla la inevitable cultura plàstica que els pintors posseeixen, deixa de traslluir-se. No parlo pas de Picasso, cas isolat de genialitat productora personalista; tampoc de Salvador Dalí, cas a estudiar en un altre pla. Parlo en tot cas de Togores, i sobretot de Joaquim Sunyer. Joaquim Sunyer ha abastat la plenitud de la maduresa perquè ha trobat l'hora de la serenitat. A la darrera exposició de Madrid això es veu ben clar. El crític no sap pas trobar una línia que traïxi la seva voluntat d'harmonia.

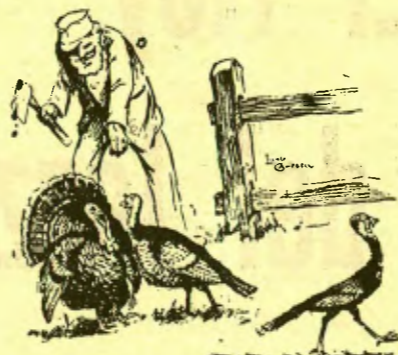
Togores. — Pintura (Col. Plandiura)

Hi ha, de vegades, paisatge, a aquestes teles de Joaquim Sunyer. Worringer deia que l'home del Renaixement considerava el paisatge com un marc de la figura humana. Així, a les teles de Joaquim Sunyer. Així, sobretot, a aquell nu damunt l'herba, una de les més belles creacions de la pintura moderna.

Jo no sé pas si aquesta defensa meva de la pintura racionalista sorprendrà als que posseeixen la comoditat de tenir-me encasellat dins un vague grup sobrerrealista. En tot cas jo no tinc pas cap inconvenient a dir que considero aquesta pintura postexpressionista tan subversiva, per a la tímida i mediocre pintura catalana actual, com ho pugui ésser la més extrema concepció subconscient, per tal com tots dos extrems defugen el paisatge amb idèntica violència.

Hi ha una altra cosa que em decanta a l'art intel·ligent: el seu sentit artesà, noble, que deixa a l'home en possessió del seu fons insubornable i li permet allò que podria anomenar-se la concepció esportiva de l'art en contraposició a la confusió—perillósíssima—entre home i artista que totes les concepcions romàntiques—aduc el sobrerrealisme—comporten.

GUILLEM DIAZ PLAÇA

El gall dindi magre.—Ja li havia advertit que menjar massa escurça la vida!

(Life, Nova York)

ENTRE ARTISTES RUSSOS

—No celebres el Cap d'Any, aquesta nit?
—No, segueixo el calendari rus: així sóc tretze dies més jove.

(Il Travasso delle Idee, Roma)

—Un bitlet de gos per...
—No pot ser, senyor; vostè ha de viatjar com un passatger ordinari.

(The Passing Show, Londres)

NOVES CANÇONS
CATALANES
per l' eminent cantaire

EMILI VENDRELL

en discos

ODEON

Recomanem les següents:

Cançó de Traginers
i Corpus

Vda. de Josep Ribas
MOBLES I DECORACIÓ

CASA FUNDADA L'ANY 1850

Consell de Cent, 327 i 329. Telèfon 14657.-BARCELONA

Les cases cinematogràfiques desitgen als seus clients un bon any nou

BALANÇ DE 1930

50
instal·lacions

en

4
mesos

La bondat d'un equip sonor es demostra pel crèdit obtingut en el menor espai de temps

Instal·lats a:

Sala Narbon.—SANTANDER.
Cine Liceo.—MÀLGRAI.
Teatre Pradera.—VALLADOLID.
Artistes Associats.—BARCELONA.
Teatre Apolo.—CEUTA.
Las Delicias.—BARCELONA.
Monumental Cinema.—TETUAN.
Majèstic.—GRANOLLERS.
Cine Alegria.—TERRASSA.
Salon Victòria.—MAHON.
Les Arenes.—BARCELONA.
Cine Tivoli.—PINEDA.
Cine Fortuny.—BLANES.
Cine Amau.—BARCELONA.
Teatre Principal.—SAMORA.
Cine Barcelona.—BARCELONA.
Teatre Balear.—PALMA MALLORCA.
Salon Reina Victòria.—SANTANDER.
Cine Frègoli.—BARCELONA.
Circ Cuyàs.—LES PALMES.
Universal.—BARCELONA.
Cine Renacimiento.—FERROL.
Linares Rias.—CORUÑA.
Dindura.—GIJON.
Teatre Liceo.—SALAMANCA.
Cine Ripolletense.—RIPOLLET.

Teatre Iris.—AVILÈS.
Teatre Victòria.—TALAVERA DE LA REINA.
Cinema X.—MADRID.
Cine Plus Ultra.—MÀLAGA.
Teatre de la Latina.—MADRID.
Cine Congesta.—PORT-BOU.
Teatre Principal.—PALÈNCIA.
Cine Iris.—SARDAÑOLA.
Cine Guirse.—ESPLUGUES.
Coliseum Castilla.—BURGOS.
Salon Apolo.—MIRANDA D'EBRE.
Pabellón Recreativo.—LES PALMES.
Teatre Principal.—REINOSA.
Ideal Cinema.—VICTÒRIA.
Cine Odeon.—BARCELONA.
Cine Capitol.—BELVÍS.
Exclusives Diana.—BARCELONA.
Teatre Condal.—RIPOLL.
Ateneo Igualadino.—IGUALADA.
Cine Canetenc.—CANET DE MAR.
Cine Marina.—BARCELONA.
Cine Triunfo.—BARCELONA.
Cine Reinald.—BARCELONA.
Teatre Victòria.—HOSPITALET DE LLOBREGAT.

El millor a menor preu:
L'aparell que no ha obligat mai a tornar l'import de les entrades.
Garantitzat cinc anys de bon funcionament.
El que adopten totes les principals Empreses.

Cinematogràfica Astrea, S. A.
Rambla Canaletes, 6.- Teléf. 12833.- Barcelona

Importacions Cinematogràfiques

presentarà pròximament el gran film sonor

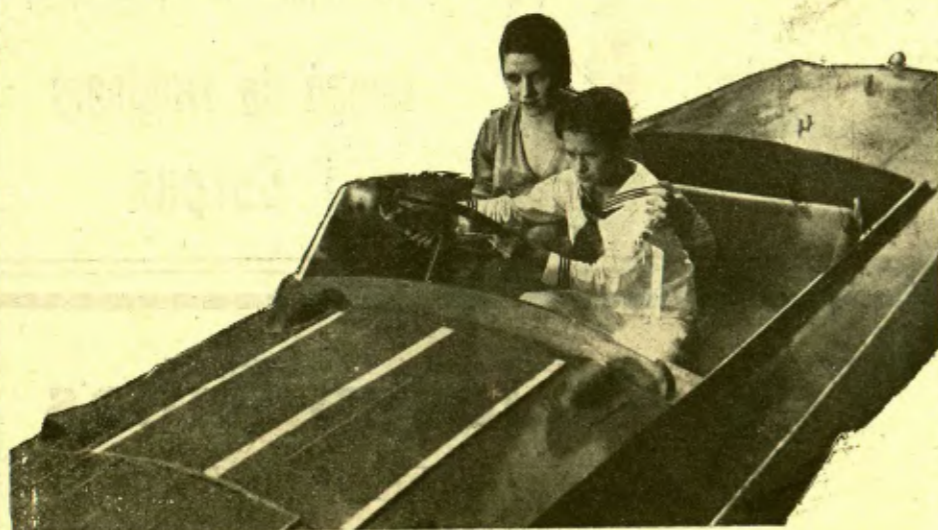
El collar de la Reina

la pel·lícula de què guardarà un gran record

Carne barrabeiti **TODA UNA VIDA**

L'excelsa actriu de l'escena espanyola en

Un càntic gloriós a l'amor maternal

Secundada per: TONY D'ALCY, FELIX DE POMES, CARLES DIAZ DE MENDOZA, ISABEL BARRON I LLUISSET PENA

GRAN EXIT AVUI A **COLISEUM**

Vegi!...
Escolti...

a

Paul Witheman

en

El Rey del Jazz

el film cabdal de

Carl Laemmle

"UNIVERSAL"

parlat en perfecte espanyol

Pròximament, en

?

RENACIMIENTO FILMS

MADRID ————— BARCELONA

Pròximament, presentació del film sonor:

"CAIN"

La pel·lícula que no necessita adjectius

Dilluns, dia, 5 al
KURSAAL
estrena de l'opereta cinematogràfica

Vals de amor

Primer film parlat per WILLY FRITSCH i LILIAN HARVEY

"FILM" U. F. A. SONOR

MARY PICKFORD

trionfa cada dia en el **KURSAAL** en la nova creació

COQUETA

amb JOHN Mc. BROWN i MATT MOORE

Producció sonora de ARTISTES ASSOCIATS

Breument, presentació de la pel·lícula cim, de la producció espanyola:

PRIM

BALART & MICÓ Aragó, 249

El "Cine París" desitja un felix Any Nou

MARAVILLOSAS PRODUCCIONES

als lectors de "MIRADOR" i els recomana l'actual programa que està obtenant un èxit extraordinari